

Jelen hirdetésünk csak rövid kivonatot képezi himerítő, razzokkal ellátott nyári idényi árjegyzékünknek, melyvel kívánatra szívesen szolgálnunk.

Ruganyesőöltönyök
Ujjak al és fölével frt 10-15 50.
Könyv és lovaglós-képek frt 16-25.
Egyéb, r. p. p. frt 17-25.
Fülsőöltönyök.
Hosszú- és rövid-képek.
Vimenterre angol kőszőpálya, ezüstszár elegáns újítás, frt 33.

Legjobb vizsszűrő-készület (Filter)
Berlin és Angolom legjobb hűtő-gyárakból.
mely az egyszemélyes vizet többletben tisztítók, az utolsó járnyálka alkalmával kiltatóknak bizonyultak be.
Szűrés edényben használható szűrők frt 2.50-12.
Nagyobbzserű, edényvel ellátott szűrők 12-16 forintig.

Utazó-eszközök.
Feltöltés árak és költségek részletei.
21-42, 23-25 frt.
Kézi és nagyobb szűrők frt 3.20-40 frt.
Utazó-eszközök és berendezések 1.50-80 frt.
Utazó-eszközök, plátó-szűrés, r. p. p. frt 5.50-12.
sz. 1200 font hordereje frt 1.50.
Nagy, új patenteszár hirtagsy vasléccsel frt 14.

Egyéb, a nyári idényre alkalmas cikkek.
Angol patent kerti fecskendők.
Könyv és lovaglós-képek.
Nyári legyek.
Eleg. florencai szalmakendők utazó legyek.
Francia felkötő-örök.
Angol szennelők.
Kézi vízszűrők.
Kézi vízszűrők.
Kézi vízszűrők.
Kézi vízszűrők.

Legteljesb es legujabb kiadás.
A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusznál kapható:
Kézikönyv a bírósági végrehajtók számára
tekintettel az elméleti vizsga és gyakorlat igényeire.
Irta
Dr. Dárdai Sándor.

28-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.
HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasznosított perit sor, vagy annak helye egyszeri ligitatásnál 15 krajczár; többeslör ligitatásnál 10 krajczár. Belyegző külön minden ligitatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalknak számára hirdeményeket elfogad Bécsben: Hansenstein és Vogler, Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstrasse Nr. 22.

CONCHA TÁBORNAGY.
1794-1874.
Ellenségedet soha se kicsinyeld, még ha csak akkor is mint egy egér, — ezt tartja egy régi közmondás.
S valóban a spanyol köztársaság ügye soha sem jutott volna abba a veszedelmes állapotba, melybe most van, ha e közmondást jól észbe veszi.
A határon huszonhatod magával betörő Don Karlost nem lett volna nehezebb elfogni, mint a pyrennaei hegyek bármely rablókalandorát, sőt midőn már szerte csatangoló bandái voltak, könnyen elbánhatott volna velök, ha a betörő trónpraetendent komoly ellenségül veszi.
Mennyi vér lett volna megkímélve általa! — Nem! A személyes érdekek, sértett hiúságok kicsinyes viaskodása között hagyták a csekély ellenséget nagyra nőni s engedték neki időt, míg veszedelmessé válhatik.
Már azzá vált. A spanyol harczteréről érkezett utóbbi hírek nem hagynak fönn többé kétséget az iránt, hogy a Bilbao fölmentése által kivívott siker még nem volt azonos a republika diadalával s Estellánál — a biscayai tartományok e nevezetességre második erődített városánál, oly váratlan fordulatot vett a koczká, mely komoly aggodalomba ejtheti nemcsak a spanyol köztársaságot magát, de azokat is, kik a sokat zaklatott, vérsző országnak végre békét és megpihenést kívánnak.

Cadix városa bevásárlta a kortesbe, hol Narvaez pártjához csatlakozott s hosszu ideig rendíthetlen híve volt a Narvaez politikájának.
1843-ban a föllázadt Saragossa ellen indult, azt bevette, nem különben Barcelonát is. A következő években újra egy progresszista mozgalmat nyomott el Kartagénában, miért is Kataloniába főparancsnokká nevezetett ki. Itt közel levén a harcz színteréhez, erélyesen s szép eredménnyel

CONCHA TÁBORNAGY.

dús választékát KERTÉSZ és EISERT Pesten, Dorottya-u 2 ajánlják.
Irásbeli megkísérlek pontosan eszközölnétek. Meg nem felelő tárgyak visszavételnek.

(8-rét, 256 lap.) — Ára füzve 2 ft.

A magyar hölgyek számára!
Nékülözhetetlen minden családnál!
„CORNELIA“
Bécsi képes hölgy-divatlap.
Megjelen minden 14 nap 1 szám, divat és kézimunkával, egyszersmind 1 nagy szabási minta-ívvel és bótartalmu tárczacikkkel.
Ára évnegyedenként bérmentes postai küldés mellett
csak 1 forint 20 krajczár.
Lapunk, egy eddig elő nem fordult sikert szerzett; az összes hírlapirodalom dicsérve ismeri el, hogy a „Cornelia“ jelenleg a legjobb és legolcsóbb divatlap.
Egy pesti lap ekkép ajánlja föl:
Ha az első számból ítélnék, úgy lelkiismeretesen kimondhatjuk, hogy elap a berlini „Bazar“-nál egy hajszállal sem áll hátrább, s annak méltó versenytársa leendő. Ajánljuk szorgos kezű hölgyeinknek a megrendelést.
Előfizetéseket elfogad
Friesse Ferencz Henrik Bécsben,
„a Cornelia hivatala.“

A „FRANKLIN TÁRSULAT“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:
A MAGYAR NYELV TELJES SZÓTÁRA.
Nékülözhetetlen segédkönyv minden rangu és rendü magyar ember számára.
Szerkesztette
BALLAGI MÓR.
A teljes mű két kötetben füzve 8 forint, kötve 10 forint.
Ezen nagy magyar szótárban dr. Ballagi Mór a magyar nyelv gazdag szókincsét, mint 32 évi tanulmányainak és buvárlatainak eredményét, bocsátja a nagy közönség elé.
A mit az akadémia nagy szótára, terjedelmessége és magas ára mellett el nem érhet: a nemzet minden rétegébe való általános elterjedést, azt mi ezen vállalatunk által reméljük elérhetni. Mert
1. főtekintet lévén a közhasznúságra, a kidolgozásban a származtatási elemzések és hasonlítások mellőztettek és főstüly a szók szabatos értelmezésére fektetett, minek folytán sikerült oly munkát előállítani, mely aránylag szük keretben minden eddigi szótárakat jóval túlszárnyaló teljességgel bír;
2. nagyon egyszerű nyomda kiállítás következtében nyelvünk egész szókincse, szóírásokkal és közmondásokkal egyetemben, e munkában oly szük térre lett összehozva, hogy lehetővé vált annak oly árt szabni, melyet az egész életre szóló nemzeti műért csak kissé jómódu ember sem sokalhat.
Ezeknél fogva a fentirt irodalmi intézet nem hisz szerénytelenségét elkövetni, midőn ezennel a hivatalokhoz, intézetekhez, felsőbb iskolákhoz fordul azon kérelemmel, hogy e nagybecsü munka terjesztésében közreműködni szíveskedjenek.

küzdött a karlista lázadás ellen, melynek elfojtását nagyrészen neki is tulajdonították.

1847-ben Krisztina királynét Párisba kísérte és 1849-ben mint másodfokú parancsnok a spanyol hadtestet vezényelte, mely a pápa segítségére küldetett. 1854-ben a Kanari-szigetekre száműzetett, mivel O'Donnell Gonzalez Bravo és Sotomayor herceggel egy fölrítatot írt alá, melyben Izabella kormányának reakcionárius törekvései voltak feltüntetve. Concha ekkor Franciaországba menekült, honnan nemsokára visszahívta őt a forradalom, mely megbuktatta Narvaez és száműzte az anyakirálynét. Az O'Donnell-kormány a tüzéség főparancsnokának, később pedig tábornagynak nevezte ki őt.

1868-ban a forradalom előestéjén Izabella az által vélté elejét vehetni a bajnak, hogy Conchát állította egy új kormány élére, de az ő népszerűsége nem volt oly természetű, hogy csodákat tehesen s az új kabinet csak néhány napig tarthatá fenn magát.

Izabella bukása óta azon időpontig, midőn Pavia tbnok fegyveres erővel szétugrasztotta a spanyol parlamentet (ez év jan. 3-án), Concha nem adott életjelt magáról.

Serrano nemrég az északi hadsereg főparancsnokának nevezte ki őt Moriones tábornok helyére.

Tudjuk, hogy Concha hadműveletei a jelenlegi karlista lázadás ellen mily nagy mérvben igazolták a hadvezéri tehetségéhez kötött legvérmesebbreményeket is. Hadmozdulatai északról a karlisták által ostromolt s már-már elesetnek híjt Bilbao felé, kombinációban Serranonak dél felől intézett támadásával az ujabbkori stratégia legkorrektebb szabályai szerint történtek s Bilbao fölmentése csupán tervszerű hadmozdulatokkal, csapatösszevonásokkal, jelentékenyebb összeütközés nélkül oly haditény, melynek kevés párja van a hadászat történetében. Bilbao fölmentése után a karlisták zöme nyakrafőre szorult visszafelé, s Estellánál csoportosult. Concha egy csapással akarta tönkretenni őket, s e célból már hetek óta dolgozott a terven.

Jun. 21-én szállt sikra, el lévén készülve a döntő ütközetre. Terve az volt, hogy Echagne tábornokkal, ki épen Pamplunából nyomult előre, kombinált támadást intézzen a karlisták ellen, s elhatározta, hogy a vadat saját féskében: az Estellát uraló magaslatokon keresi föl s jun. 25-én ez irányban már Lodosán állapodott meg. Mielőtt Estella felé utnak indította volna csapatait, összegyűjtötte a hatóságokat és a főbb lakosokat s tudokra adta, miszerint erősen el van határozva, hogy a harcra harc nélkül feleljen a nélkül, hogy készülni kéresek, vagy más tekintetek által megingattatni engedné magát. »Mindekelőt tudni kell azt, — mondá Concha — hogy az, ki e vidéken királynak hívhatja magát, nem egyéb, mint egy nyomorult kalandor, ki a közbékét háborítja!« Lodosából Selmába vonult seregével, honnan — miután hasonló értelmű beszédet tartott a környékbelieknek, azon utra kelt, mely Lerinbe vezet.

E különben is irtóztató hegyi utat még rosszabbá tették az ágyus szekerek. Megereadt az eső, meg az orkán, vihar, s rögtön megereadt rá mindenfelől a hegyi záporpatakok, melyek iszonyu robajjal

és a seregre vészt hozva özönlöttek, rohantak alá a bérczek oldalairól. A vihar a katonák és lovak szemébe csapkodta az esőt, s ez utóbbiak megbokrosodva, nem is akartak tovább haladni. Ily hajmeresztő utazás után, mely egy álló napig csontig áztatta a csapatokat, Concha serge egy szűk hegyzúrolyhoz érkezett, melyen át a földagadt záporpatak esőtetett keresztül siketítő zúgással. A patakon át pedig csak egy keskeny palló vezetett, melyen a katonák egyenként voltak kénytelenek átkelni. Ez átkelés három óra hosszúság tartott s az ősz Concha a hídfőnél, ha annak nevezhető egy palló vége, lóhátról mozdulatlanul nézte végig a kínos átkelést. Lehetetlen leírni ez utnak minden borzalmait. Este nagy fáradtan Lerinbe érkezvén, a kiállott fáradalmak benyomása alatt az üdvözlésére összesereglett papságnak azt mondá Concha, hogy »Navarra vékonykával fog meglakolni azon szenvedésekért, melyeket a hadseregnek ki kellett állania.«

Nagyon helytelenül itélné meg azonban az ember Concha jellemét, ha a forradalmi táborban oly nélkülözhetlen szigor e hangjából azt következtetné, hogy ő valami vérengző, kegyetlen természetű volt. Épen ellenkezőleg. Ő a mennyire lehetett, mindig kimélvni igyekezett a vért s etekintetben talán egyszer-másszor tul is ment az okosság határain. S humánus, gyöngéd érzelmeiről tesz tanúságot, hogy midőn értesült a karlista vezérek kiáltványáról, melyben megtiljták katonáknak, hogy bárkinek is kegyelmezzenek, — ő összegyűjté seregét s szivőkre kötö embereinek, nehogy a harci szenvedély által elragadtatva, viszszaforlással feleljenek ez embertelen magatartásra. Ellenségeink, ugymond, irtóztató tévtra vezetett spanyolok, — de mégis spanyolok, tehát testvéreink.«

Lerinből Largába nyomult előre a tábornagy s itt csatlakozott Martinez Campos hadosztályával; jun. 28-kán este pedig sikerült neki egy gyors mozdulattal hatalmába keríteni Abarzuzát és Zabalt. Kezébe kapván e két posztót, melyek az amazónasi szorulatok kulcsát képezik, másnap jun. 29-én megkezdte a tüzelést a karlisták hadállásai ellen Muro faluban, mely három kilométernyi távolságra van Estellától. Az itteni esztában nyerte Concha marquis halálát.

Concha marquis külsejét ekkép írja le egy francia lap spanyol harcztéri tudósítója:

»Termete közép magasságu, izmos, de nem hizásra hajló. Arcza erélyes és élénk kifejezésű. Felső ajkát nagy bajusz borítja, mely dacára magas korának, még most is szőke s nem őszült meg. Teljesen hasonlít az első francia császárság hadvezéreihez, a minőknek őket Chartot és Raffet festik. Beszéde gyors, rövid, határozott; mozdulataiból kilátszik a rendkívüli tetterő, s valóban elmondhatni, hogy a legöregebb katona a spanyol sereg legmozgékonyabb katonája.«

Mindenki elismeri, hogy Concha elestével nagy csapás érte a spanyol körtársaság ügyét. Utódán az északi sereghöz Zabala nevezett ki, a kinek azonban még ezután kell megmutatnia, hogy méltó utódja lesz.

Atyám emlékének.

I.

Arezod szelid, tekintettedben
Szól egy szivrázó vallomás;
Bábánat megható betűje
Minden redő, minden vonás.

Emlékszem tisztos ősz hajadra,
Látom meggörnyedt termeted,
Látom, midőn a szőnyű titkot
Egy csöndes dalba temeted.

Halk, egyszerű dal, koszoruért
Nem zengott méla panasza,
Folyt öntudatlan, mint a köny hull,
Egy szenvedő szív vigasza.

Beszélnék szomorú dalodról,
A kik szerettek, jó halott,
S midőn a húrok visszaadják:
Érzem, dalom a te dalod!

Nem vádol e dal, rég lemondott,
Nemes bocsánat éneke, —
Nemesen, lelked eltakarva,
Szépen tudál szenvedni te!

Az estharang sirohdok elszáll,
Körüle halvány szellemek,
Pihej, bús szellem-kar dalába
Vegyül lelkemben éneked!

II.

A kert sötétzöld lombozatját
Fehér virág tarkítja már,
A fák vén bolt fölé hajolvák,
Oly búsak... vajh! mind kire vár?

Illatos az ibolya, jáczint,
Balzsam-lehellő este van,
Érint szelid szellecske játszin,
Kérd valamit, míg elsuhan...

Benéz a sirbolt ablakába
Zöld szederinda, kis madár
Dalt küld a béke hajlokába...
Ki hallja ott, ki érti már?

S bejárom e kert minden útját...
Nékem is ugy fáj valami,
És lelkem oda veszi útját
Hol lágy madárdalt hallani:

Te, a ki a dalt ugy szeretted,
Kezed fát és virányt növelt,
Atyám, virul minden feletted...
Alszol, s föl a tavasz se' kelt!

Gáspár Imre.

Régibb magyar írók esarnoka.

I.

Zágoni Mikes Kelemen.

(Folytatás.)

Egy darabig reményl ő is a többivel, de reménye mind vékonyabb lesz, csu-földök a megszabadulhatással, s végre teljesen lemond és megnyugszik. Mégis, nem teljesen. Lehet-e megnyugodni azon, hogy az ember még csak meghalni se térhessen szülőte földére, kivált miután azok, kik a bujdosás terhének viselését rá nézve könnyebbé tették az együtt viselésel, mellőle mind elhullottak? Mikes hazavágyik, mégpihenni; ir rokonainak, hogy kérjenek számára kegyelmet a királynőnél: mit árthatna ő, szegény öreg ember, az ország békéjének? Hasztalan a folyamodás; a rokon nem járt-e el elég buzgón ügyében, a királyné nem volt-e hajlandó egy a nemzet nagy része előtt varázsos szimben álló ügy utolsó élő — bár nem szereplő részeseivel éreztetni kegyelmét: ki tudná azt ma már megmondani?

Még 1723-ban Mikes azt írja: »Már nem esodálom, mikor hallom másoktól, hogy a hazáját elfelejtheti az ember; mert talán magam is elfelejténem, hacsak a mi-

napiban az édes anyám levelét nem vettem volna, a ki is írja, hogy gráciát szerez, ha be akarok menni, és hogy az uram halandó lévén, holta után mire juthatok idegen országban. Ez mind beteljesedhetik, — de mind itt, mind másutt csak az Isten akaratjára kell magunkat hagyni. « Ez még a bizalommal levő férfi bátor hangja; a következő már a megtört emberé. A kelet: 1660; írva van Huszár Józsefhez: »Tudom, kedves öcsémuram, hogy az atyafiságos szeretet és a hűség viszi kegyelmedet a levélben való exhortációra a grácia kérésért; már én azt régen próbáltam; de az irgalmasságnak kapuja érdemem szerint bezártott előttem; — az ő felsége büntetését az Isten ő felsége akaratjának kell tulajdonítanom, és búneimért való ostromának, a mely ostort holtig kell esőkolnom és remélnem, hogy a keresztet üdvöségemre fordítja, én tölem semmittem el nem vette, mert ővé az egész föld, itt is az ő földén vagyok, a melyből ha egynehány lányt nyit, a nékem elég.«

Egyébiránt az a bujdosó állapot eleinte nem is igen volt nehéz rá nézve, főként addig, míg ura élt; s a mi benne szomorú vala, Mikes szeretetteljes szivében a humor mosolyába olvad föl. »En nem tudom, mi végre kívánja a német követ üldözni ezeket a szegény bujdosó magyarakat, a kik itt a tengerparton csak dohányoznak sohajtozással.« Később: »Mi szép dolog, mikor az embernek minden gazdasága csak egy ágy, egy kis láda és egy asztal. Édes néném, a kik bujdosó fejedelmet szolgálnak, hogy lehetne azoknak valamijök!« Néha komolyabbá válik a hang, egészen tanítóvá: »Azt jól mondja ked, hogy soha sem kell hirtelenkedni, mikor az ember valamit akar kezdeni. Jaj édes néném, ha mi ezt követjük volna, nem volnánk most bujdosók;« később megint egyet sohajt: »Édes néném, mi itt csak tengődünk, lengődünk mint szegény bujdosók. Töltjük az időt, a mint lehet.« Azt kérde édes néném, hogy mit csinálunk? Eszünk, iszunk, aluszunk és a tengerparton sétálunk. Nékem pedig a hazám javát és csendességét kell kívánnom, és nemcsak különösen a magamét.« Azt nem mondhatjuk, hogy talán a mi csillagunk jött már föl egyszer, mert a csillagok is elfelejtkeztek már mi rólunk.« De mi itt oly nagy csendes nyugalomban élünk, hogy ugy tetszik, mintha másutt mind megholtak volna, csak mi élünk. Pedig, ha jól meggondoljuk, mások élnek, és mi csak aluszunk. De van-e egyéb dolga a bujdosónak. Midőn a lengyel örökösödési háboru kitoróban, s európai háborura van kilátás, a menekült fejedelem és hivei ismét remélik, hogy sorsuk fordul: »Mi is ezt várjuk, hogy valaki valamely zúrvart csináljon; mert mi magunkkal jöhetetlenek vagyunk. Az Isten elhozza még a mi órákat is, ha most nem, másszor.« (1733).

De azt az órát isten nem hozta el. Még egyszer fölvislan a remény, az orosz-török háboru alkalmával, 1737-ben, midőn már Rákóczi Ferencz a konstantinápolyi temetőben nyugvék, s fia József áll élen a bujdosóknak, de a mely reményben Mikes már nem nagyon bizik. »Elkezdők a komédiát, mert itt azt gondolják, hogy mentől nagyobb becsületet tesznek nekünk, a német annál inkább megijed. Én már másodszor látok ilyen komédiát ebben az országban. A theatrumról hogy szálunk

le, meglássuk.« Ugy, a miként az író előre sejté, jóformán szereplés nélkül.

Később ez a humor, mely kezdetben inkább csak játszik a bujdosás nyomorával, keserőbb hanguvá lesz: »Tartozunk meghálálni a királynának hazánkból való kirekesztésünket, mivel ott az élet fogatkoztatására több ok vagyion. Itt nincsen bajunk se tisztartóval, se számvevővel. A perlekedésben a fejünk nem fáj. A kvártélyos nem szomorgat. A jószág szerzésén vagy elvesztésén nem törődünk. A más sorsát, tisztességét, előmenetelét, udvarházát nem irygeljük. Gondolom, hogy más sem irygi a mienkét. Még ezen is ott van a mosoly deritje; van ennél sötétebb szín is, minden deri nélkül. »Nem kellene soha egy jó hazafinak zúrvart csinálni, se kívánni semmiféle szín alatt. Az Isten adja a fejedelmeket, mind a jót, mind a roszt.« S évekkkel később: »A ki minket teremtet, annak legyen meg akaratja rajtunk. Ő minket például tett az egész nemzetünknek, és boldogok azok, kik tanulni fognak rajtunk, kik az országgal együtt tartanak, és a kik fűsthöz hasonló okból el nem hagyják nemzeteket és örökségeket. Adja Isten, hogy soha senki bennünk ne kétséssel, és irtózza halljon beszélni hosszas bujdosásunkról.« Ez már egészen keserű hang, talán a legkeserűbb az egész Mikesben. — S valóban nála ritka a teljesen sötét hang; tud magának mindenből valami kis élvezetet csinálni, s aztán az a Rákóczi-tanya nem is volt rá nézve oly elhagyatott: hisz ott élt ura, a szeretett, tisztelt bujdosó fejedelem.

A Rákóczi-val való foglalkozás egyik fő élvezetét képezé Mikes lelkének. Tőle tudjuk meg, a fejedelem hol van, mit csinál, mivel foglalkozik, micsoda pontos és katonás háztartása van, s e háztartásban mekkora helyet foglal el a misére járás. A misére Mikes is eljár, eleintén valószínűleg azért, mert kellett; később lelki élvezetből. Buzgó katolikus ember, a ki őszintén boldog abban a tudatban, hogy a római ós egyház híve, és nem eretnek. S a midőn egy »asinus zsidó« rászedi a jóhiszemű fejedelmet, megkeresztelkedik, száz tallért kials a fejedelemtől és aztán odább áll: e történetkét Mikes igen komolyan veszi, és cseppet sem humorizál vele. A nagy rendtartás is egyik érdeme a fejedelemnek szemében; minden katonásan, pontosan megy a rendelt időben. »Egy kis kutyám vagyion, az is már ugy tudja a rendet, valamint én. Mikor dobolnak és misére megyek, reám sem néz; de mihent ebédre dobolnak, azonnal fölugrik s hozzám jó. Csak arra vigyáz, mikor kimegyek a házból, hogy merre megyek; ha a fejedelemhez vagy a templomba megyek, meg sem mozdul, ha hinám is, — már tudja, hogy arra a két helyre nincsen szabadsága.« S midőn Rákóczi a reményben kifáradva, de az Isten jószágában való bizalomban soha sem, 1735. áprilisének egyik napján örökre behunyá szemét: az irtóztató sirárvának a mely a bujdosók közt vala, — s a fájdalom Mikesnél valószínűleg őszintébb és mélyebb, mint a többiekénél, — egyik oka az is volt, hogy az ur és rendtartó elvették közülök. S a később csakugyan bekövetkezett rendtelenséget, fölfordulást, melyet az ifjú Rákóczi József hozott be, Mikes keserűen el is panasolja.

De még a fejedelem személyénél is volt egy kedvesebb személy Mikes szive előtt,

a bujdosó társasággal, a kit azonban még hamarabb elvesztett, mint őszintén megsiratott urát. A kedvesebb a sziv bensőbb, leggyöngédebb vonzalmára értették, melyet férfi szive csak nőnek adhat. Egy egész kis regény ennek e szerelmi viszonyának története, esakhogy, fájdalom Mikesre nézve inkább csak egy kis epizód, mint egész történet. Beresényiné nagyaszonny házában, s valószínűleg annak pártfogása alatt, élt Rákóczi vadászának fiatal leánya, Kőszegi Zsuzsi: »kinek igen fősvényen osztogatták a szépséget, de rendes, tisztességes személy, és tiszta jószág.« Mig Beresényiék Párában laktak, Mikes el-ellátogatott oda Jenikőből, mert szive kereste, a társaságot, s főként a nők társaságát, s Törökország nem a fényes társadalmi életű Páris volt többé, a hol válogatni lehetett a szalonokban, hanem a kényuri kelet világa, a hol az örmény és török asszonyokat, még ha érdemes lett volna is társaságukért fáradni, elzárják az idegen férfiak elől. S így ne csodálkozzunk, ha Mikes sziven elemnt jó darab földet egy kis európai nő-társaságért, s még a komoly, tiszteletet követelő Beresényinének leány-kori történetit is sziven elhallgatta, esakhogy kárpótlásul a kis Zsuzsival, ártatlan jószívűségben kinevethessék magukat. Majd midőn Beresényiék is Rodostóba költöznek, szinte mindennap látják egymást s Mikesnek szeretetben oly gazdag szive, melyet a politikai változások nem nagyon érdekeltek, azoktól jót remélni nem igen tudott, s mely érzé, hogy az élet célját már elvesztette, a nélkül hogy valaha igazán czélja lett volna; az életől nem sokat várva, de ahhoz mégis szeretettel tapadva önkéntelenül ölel magához a leány ártatlan, tiszta jó lelkét, s tulajdonképp sem mire sem gondolva, hagyá magát a jelen szerü érdessége által örömben ringattatni, melyben akaratlanul fogamzott meg a jövő terveinek egy-két csirája. Ez idáig egészen egy csendes, szép idyll, de a melybe nemsokára bele szólt, diszharmonikus hangon, a való. 1723. áprilisában Beresényiné meghal, s Mikes az özvegyen maradt grófról szólván, roszt sejtve teszi hozzá: »Vajjon nem házasodik-e még meg? Itt nincsen más leány, hanem Zsuzsi és két özvegy-asszony. Zsuzsihoz pedig még más is tartaná közt, de a ki gazdagabb, a hatalmasabb.« Mikes sejtelve hamarabb betelt, mint maga is gondolta. Már augusztusban Beresényi uram ugy gondolja, hogy terhes az egyedül lét, s szemét nem az özvegy-asszonyok valamelyikére, hanem Zsuzsira veti, a ki azonkívül ott is volt a háznál. S kárhoztassuk-e a vagyontalan, anya nélküli szegény leányt, a miért csupán észre hallgatva, idegen földön, bizonytalan sorsu és életű bujdosók közt, nem merte sorsát a szegény Mikeséhez kötni, kinek állapota szintén a fejedelemtől függött, s a vén, de gazdag gróf kérésére nem mondott nemet? Két karunkban, szivünk szerelmében, s főként az Isten elfogyhatatlan jószágában bizni, s ezen bizalomban cselekedni válságos viszonyok közt: nagy és tiszteletreméltó erény; s meg nem törni a választás terhe alatt, de megállani és győzedelmeskedni: még nagyobb. Azonban ritka erény mindenha; s ennek a leánynak viszonyai különösen nehezék voltak. Elég az hozzá, Mikes szomorú mosolylyal írja: »más kézre kerül a madár. Ha én nekem is annyi volna a lidámban,

mint másnak, talán a madár is megmaradt volna; de rendszerint a szegény fogja meg a madarat és a gazdag eszi meg. Lejebb ismét nem állhatja meg, hogy humorral ne mosolyogjon szerencsésebb vetélytársa fölött: »Élég a, hogy a jövődéli véglegényt, vagyis inkább vőembert, most a köszvény nem háborgatja, és Zsuzsiért gyakrabban megmosdik, mert azt tudja ked, hogy a szegény asszony életében egy hónapban sem mosdottunk meg egyszer, de most egy keveset csinosabban tartjuk magunkat.«

Október közepén volt meg az esküvő; a menyasszony nem sokat sirhatott: Mikes elfűjja hozzá a lakadalmi nótát, a régi hangból: »Hol vannak a muzsikások? Fűjják el a tehénhus nótát, és vonják el a menyasszony tánczát. — Édes néném, mi jól vannak az olyanok, a kiknek elég vagyon a ládájokban; mert Bercsényi ur

az életnek mind jó, mind keserű oldalát férfiasan kipróbálta, véglegesen megvált a bujdosó ételtől, s elment oda, a hol eltapodott jog és jogos uralkodás, vett sérelem és szerzett bánat, mind tisztán, egymással kibékülve, láthatók, s a hol a zaklatott és keserű lélek is megpihen, mert nincs kinek opponálnia. Mikes — bizonyára nem felette nagy szomorúsággal — így adja tudunkra az eseményt: »Édes néném, itt most elég sírás-rívás és zokogás vagyon. A szegény Zsuzsi özvegyen marada, és Kajdacsinéból mindenféle nedvesség a szemén foly ki, a mennyit a ma sirt.«

A hű és állhatatos szerető most újra remélni kezd; az özvegy grófnének van egy kis vagyona: a jövő miatt nincs oka annyira aggódni többé; semmi se gátolja abban, hogy szíve szavára hallgasson. De a reményre ismét esalódás következett, s

szerencsém, jószágom jégre vagyon építve. Azért nem a szívtől, hanem az elmétől kér tanácsot; mit szólhatok ez ellen? Még eddig ezt a mondást nem izelitettem meg: hogy »végy el engem te szegény, ketten leszünk szegények.« S pár hónappal később: »De már most nagyobb hidegleléstől félek: mert három vagy négy nap után Zsuzsi Lengyelország felé indul. Meglátom-e valaha vagy sem? Isten tudja. Ugyan szép állapot, mikor az ember bujában meg nem hal; mert másképp, négy nap mulva el kellene engemet temetni — azt Zsuzsi sem akarná, hát aztán ki írna neki? — Elég az, édes néném, hogy szívesen bánom tőle való megválásomat. Ha akarná, itt maradhatna — vagyis inkább az Isten nem akarja, hogy ő akarja.« Ennél szebben, gyöngédebben, igazabban, mi sem menthetők ki az eltávozót; mert bizonyára a lélek mozdulását Isten intézi,

KOZÁK KUNYHÓ A PRUTH MELLETT.

nem annyira a szükségért házasodott meg, mint azért, hogy vagyon módja benne. Mert ismerem én olyat, ked is ismeri, hogy nagyobb szüksége volna a házaságra, mint Bercsényi urnak, de »non habet pecuniam.« Már akár a módért, akár a szükségért, de Zsuzsi Bercsényiné lett; mindamelllett a régi barátságos gyöngéd viszony nem szakadt meg a grófné és jó barátja közt. »Szánj, édes néném, szánj; ihon vadászni nem mehettem, mindennap Zsuzsihoz kell mennem, foglyot nem lehetek. Csak Zsuzsival kell beszélgetnem, micsoda nagy büntetés e nekem! Bárcsak egy holnapig tartana a büntetés! De akármeddig tartson, de addig ugy búsulok, hogy majd meghalok örömben!« Hogy ez az öröm se tartson soká, és meg ne irtson Kelemen szívének, arról is gondoskodott a sors. Alig két évvel e házasság után (1725. novemb.) Bercsényi uram, miután

most fájdalmasabb az elsőnél. »Azért viszsztatérek Zsuzsihoz, és azt mondom kednek, hogy ismerem olyat, a ki Zsuzsival le akarná már is tétetni a feketét, de nem akarja. Nem tudhatom az okát, noha azt tudom, hogy még leánykorában is szereték egymást.« Nemesak nem akarja a gyászt letenni, valaki kedviért, hanem készül ott hagyni az egyhangu, szomoru bujdosó tanyát, készül el Lengyelországba. »A kis özvegy Zsuzsi csak készül, és valamennyi portékáját látom, hogy a ládába teszi, mintha amyi kást verne a szívébe. — Én eleget vagyok azon, hogy megmaraszszam. Gondolom, hogy talán a szíve is azt tanácsolja neki: de az elméjét nem nyerhetem meg. Ó, ha engemet czirókkal is, de jövődre néz; az ezer aranyat, a melyet hagytak neki, félti, hogy idő előtt el ne keljen. Tudja, hogy én ahhoz semmit nem tehetek — látja, hogy minden

és arról ember nem tehet. Megítélhetjük tettét, közelebb vagy távolabb járva az igazsághoz, de soha teljesen meg nem értjük, egy emberét sem.

S ezzel vége volt ennek a boldogságnak is Mikesre nézve. Fönmaradt belőle az édes emlék, s hogy az egészen álomnak ne tessenek, a levelezés az eltávozottal.

(Folyt. követe.)

Kozák kunyhó a Pruth mellett.

A Pruth-melléki kozákokról már két ízben emlékeztünk meg lapunk ez évi folyamában s olvasóink még bizonyára emlékezni fognak ama szép idylli képekre, a melyeket akkor ez érdekes pásztornép életéből mindkét alkalommal közöltünk. Korábbi közleményeinknek mintegy kiegészítésül ezuttal egy kozák lakást mutatunk be, szintén a Pruth mellékéről, melynek nagy terjedelmű síkságai ugyszólva természetben vannak egy nomád életet folytató pásztornemzet számára. Tudjuk a mi magyarországi

alföldünkről, hogy az ilyen lapályos vidéken sem kő, sem fa nincsen annyi, hogy a házakat e tartós anyagokból építhessék, s így nem csodálhatjuk, hogy a Pruth-melléki kozákoknál még a palota is csak — kunyhó. Nagyobb részök a lehető legegyszerűbb földkunyhókban lakik, melyek sem külsejük-, sem belsejükre nézve nem sokat különböznek az erdélyi falusi oláhok és a vándorzigányok agyagputrijaitól.

A kozák kunyhók kétfélék. A tulajdonképeni földkunyhók (tulajdonosaik nyelvén kureni-k) már akkor használatban voltak e vidéken, mikor még a kozákok rablásból éltek és legkedvezőbb foglalkozásuk a hadakozás

hából. Ablakok csak olyan kunyhókon láthatók, melyek a földből kissé kiemelkednek a kéményül többnyire a bejárást képező nyílás szolgál. E nyílást faajtó zárja el, melyre belőlről fakilincs van erősítve. Az olyan kémény, melyet a fedél tetején hagyott nyílás képez, már az újabbkori fényűzéshez tartozik, s ezért nevezik az ilyen kéményű földkunyhót kureni-nek, azaz: megfűstöltnek, fűsttől barnítottnak. E szerint a mellékelt rajzon látható kunyhó, melynek a fedél tetején nyíló kéménye ugyan-csak vigan eresztgeti a bodor füstgomolyt, valamelyik előkelő pásztoraságé lehet, kire szintén elragadt az ujtás szelleme és restelli a

meszelik, vagy sárgára festik, a fedelet földdel hordják meg vagy pedig szalmával fedik be. A kunyhó közepén itt is hatalmas boglyas kemence áll, melyet kóróval, szalmával és szárazággal fűtenek. A falakon pár apró ablak látható, melyek üvegtáblák helyett többnyire hólyaggal vagy ócska papírral vannak beragasztva. Epen mint nálunk! — tehetők hozzá, fölvidéki-tót és erdélyi oláh falunk kunyhóira gondolva. A bejárás mellett mindkét felől alacsony földhányás van készítve, a mely ünnepeken és a pihenő órákban ülőpadul szolgál. Itt-ott a lakházak mellett még több kisebb gazdasági épület is áll a barmok, élelmi szerek és egyéb szükséges

MÁSON AZ ERDŐBEN.

volt; kényelmes lakásul és biztos menhelyül szolgáltak azok a puszták harcias fiainak, mikor néha több hétig tartó rabló kalandozásukból elhagyott övéikhez visszatértek. E kunyhók többé-kevésbé a föld alá vannak rejtve s építésök alkalmával mindenekelőtt széles, mély gödröt ásnak a földre, úgy hogy abban öt-tíz ember is kényelmesen elférhessen; azután galgonyahokorból és szalmából fedelet vonnak föléje, melyet többnyire földdel hordanak meg; ámbár itt-ott szalma-, nád- és sásfedelek is láthatók. A bejáratnál néhány földleposó vezet a kunyhó belsejébe, a melynek közepén hatalmas boglyas kemence emelkedik égetett kály-

füsttel egy uton járni ki és be, mint szegényebb törzsfélel. [A kozák kunyhók másik neve, az ugynevezett mazanka már nem is nevezhető egyszerű földkunyhónak, mert a földből egészen kiemelkedik. Az ily lakás építésére kiszemelt területet előbb nádfonadékkal (Ocseret) bekerítik, belőlről pedig több részre osztják föl, mire a külső nádkerítést agyaggal vegyített és puha sárrá tapodott földdel kívülbelől betapasztják s azután agyaggal simára mázoltják. A kunyhó talaját hajdan füvel vagy náddal fedték be, de mostanában keményre dűrűzkölik s agyagsárral simára mázoltják. A falakat kívülbelől fehérre

házi szerszámok számára, és az egész telek vagy udvar sövénykerítéssel van körülveve. A kunyhók előtt olykor-olykor a legboldogabb csendélet irigylésre méltó jelenetei tárulnak föl. Az öreg pásztor tilinkózza jön haza családja körébe a pusztáról zömök természetű mokány lován, melyet kis csikója nyerítve követ mindenüvé. A kecskenyáj vidáman heverészik a kunyhó előtt, míg a család kedvence, az elkényeztetett gidó (minden kozák családnak szokott lenni egy ily kedvencz gidója) egyenesen a kunyhó tetejére szaladva, onnan üdvözli örvendő mekegésével haza érkezett gazdáját. A család legkisebbik kozákját két nagyobb test-

vére hintáztatja szerető karjain az öreg elébe, ki örömeiben az ősi kozák dalt még szomorúban a fuvja tilinkóján kis cseméjété láttára. Mert tudni való, hogy a kozák- és általában véve a szláv nóták annál szomorúbbak, minél igazabb lelkéből erednek azok az illetőnek, akár örömeiben, akár bújában.

S. L.

Csendéleti kép.

Kerepél malom hegyi patak partján. Valaha talán valami urasági hajlék lehetett; valami komor lovag, a ki megunt a királyi udvar zaját, a lármas tornajátékokat, vonult ide erre a csendes helyre, zöld erdő aljába, csergő patak-partra s megrakatta jószágjaival azt szabálytalan emeletet építtet az elrejtett helyen, hol ha keresni sem találna meg senki.

Dehogy nem találja! A mivelődés halad, rosz idők járnak a remetekre. A latin jelszón: „ora et labora“ két korszaka osztozott meg a történelemnek; az első fele jutott a multnak, a második a jelennek. A munka fölvette másodszor orendjét az elhagyott helyeknek is s mentől kevesebb tört enged már a földből pihenőnek. A régi lovagkastélynak kibontották a patak hajjai által nyaldosott oldalát s nagy lapátos kereknek tengelyét dugták be a házba.

A regényesség fölött úrrá lett az ipar s vígan kerepél malmot varázsolt a komor uri lakból.

Sokat vesztett a tájék titokzatos vonzerejéből, mely csendes borzalommal lepte meg a közeledőt; de nyájiasabbá, hívogatóbbá vált. A sudar erdőn keresztül nem veszedelmes már az út a malomig. Árnay kigyózó csapás vezet a magas fák alatt s a jámbor ösvér nyugodtan viheti átárvétó zsákban az örömi valót, — rabló lovag utját nem állja. A malomban is becsületes istenfő emberek laknak, kik nem a más, hanem saját kezök után kívánnak boldogulni és boldogulnak is. Az erdő alján tul a füzesen gondosan fölzántott, bevetett földesceke termi meg áldásos gyümölcsöt s a malom zugóján alól, a hol csendes kristály tóvá szárad szét a patak, a jámbor tehén-csorda látogat el italóra. Bele megy csülökig s csendesen szürsölgeti fogai közt a hüvös friss vizet, mely oly üditőleg hat az erdei kővér, zamatos legelő után. Az ember azt mondja rá, a mi jól esett neki, hogy azonnal „vérré válik“ benne. No a tehénben meg, abban az áldott állapotban, melyről azt tartja a közmondás, hogy olyan kenyér, melyből mindennap eszünk, mégis egész marid, bizonyára tejjé, vajjává válik. S ha szomját eloltá, csendesen lecsorgatja száján a felesleg vizet, s visszaindul az árnyas lombok alá, hol olyan jól esik a hüvös pihenés tikkasztó déltájában. Itt kezdődik el az áldott tehát boldog sietés, a majszoló kérészés, melyre bámulva néz az újonc pástörvörök sokáig, míg végre nem állhatja tovább a dolgot s átszól az öreghez:

— Éd's apám uram! hallja kee, a riska beszél valamit, de én nem értem.

Algiri élet.

— Egy magyar tengerész naplójából. —

(Vége.)

A Bab-el-Oned uton járkálva egy mór népiünnepély tanuja voltam. Az algiri négerke, legyenek szabadok vagy rabszolga, Bajiram-ünnepén negyven-ötven tagból álló csoportokra oszolta a nap legnagyobb részét táncz és más mulatság közt töltik el. Legelőbb zeneszó mellett tánczolva bejárvák a város utcáit, megállva főnökeik és uraik laka előtt, aután mindnyájan a Bab-el-Oned uton gyűlnek össze. Mindenkin kezében három láb hosszú vasvessző van és minden csapatnak megvan külön dobosa. A dobos közepén áll, míg a többiek körülte tört alakitanak, és midőn ez a jobbjobban tartott kigyóalaku pálcával azt hiszi, csak egy ütést hall, oly egyszerre történnek az összecsapások.

Elhagyva a mulatság e helyét, a hegyoldalán elterülő arab városrészhöz vezető utra léptem, mely kigyóva tekergőzött fölfelé. A mint ezen fölfelé haladtam, mind ritkábbak

lettek a boltok és borbélyműhelyek, az ut egyre elhagyottabb és sötétebb, némely helyett oly száik volt, hogy csak nagy bajnal haladhattam előre. Mulattatott e titkos labirynthban a járkálás, melynek falait két oldalról a piszkos mór házak képezték.

Nem láttam életemben visszaszítób, piszkosabb kinezésű házakat külsőleg; de megvallva az igazat, ismét nem láttam a nap alatt kéjteli lakokat, mint e mór házak beltére. A gazdagok házai többnyire négyszögben vannak építve, és a földszinti lakosztályok oszloptos előcsarnokkal bírnak. A ház négyszögű udvara márványlappal van kirakva, melyből az elfogadó-teremből lehetünk, hol házúrunk találjuk. Ez elfogadó-teremből nyílnak aztán minden irányba ajtók, melyek a muzulman földi paradicsomába vezetnek. Az emelet éppen ily beosztással van elrendezve, míg a tetőn pompás kertecske van, melyben a ház ura gondosan munkálja virágait. Az egész lakban mély csend honol, és e helyen a muzulman körülveve nejeitől, nem láttatva csak a feje körül röpkedő madaraktól, élvezi csendes örömeit, szabadnak, boldognak érezve magát, mint akármelyik uralkodó.

A mint esetleg e mór utcában jártam-keltem: igen érdekes jelenet szemtanuja voltam. Egyik utca szögletén a próféta valamelyik bölcs utóda által fölállított iskolát találtam. A bejárat az utcára nyílt, s az ajtó épen nyitva volt, és így az algiri oktatást is megsejlemlhettem. Reám nézve e jelenet valóban új volt, mert jóllehet, hogy hazánk némely részében is nem a legmagas fokon áll a népnevelés, de az algirinál mégis csak jobb lábon. Egy tisztos mór, a próféta bölcs unokája, feködt leterített szőnyegen az ajtó előtt, kibea a tanoda nagymesterét volt szerencsém tisztelni, míg a tanodában mintegy harmincz leány és fiú volt összeszűsülvén. A tanító kótáblát tartott kezében, s arra a Korán egy versét írta, és aután azt hangosan föl is olvasta. A tanulók táblájukra a verset leírták és ekkor mindnyájan elkezdték magolni; — mikor aztán az így leírt verset némileg megjegyezték maguknak, a már megtanult letörölték és helyette a szent könyvnek más cikkeit írták föl, s ekkor ismét elkezdődött az egyhangú magolás. Semmi magyarázat, semmi fölvilágosítás. Elég, ha a tanítvány szajkó módjára fejbe veri, a nélkül, hogy értene belőle valamit. A nagy tudós oldalánál a szőnyegen ott hevert egy hosszú pálcza, melyet az én hiszem, azért nem használt igen gyakran, mert restelt fölkelni kényelmes helyzetéből, vagy pedig érezte magában, hogy ha a tanítványok mit sem haladnak előre, annak éppen nem ők az okai.

Mikor a mór ifjú az egész Koránt a föntírt módon begamolta, a „thaleb“ fényes czímet nyerte, mely szó nyelvünkben annyit jelent, mint „jelölt“. Midőn a thaleb fakih akar lenni, bizonyos megcsinálások közt, hol az „ule má“-k bevezetik őt a tudomány fölsőbb titkaiba. De a fakih-k száma igen csekély; a tanulók többsége alig tesz szert még a thaleb névre is. Azon ifjú, ki magát a kereskedelmi szakra szánta, tanulja a mennyiségant is; de nagyon ritka eset, hogy a kivonásnál tovább haladna. Szegény vagy gazdag, kivétel nélkül mind ugyanazon nevelésben részesül, miert is a különböző osztályok mivoltcsége között alig van különbség. Egy szegény datolya-árus éppen annyit tud, mint a leggazdagabb polgár; ebben valóban egyenlők!

A nők nevelése még alantabb fokon áll; semmi gondot nem fordítanak arra, hogy műveljék értelmüket és szívüket. Férfján és háza belsején túl nem szabad más ismernie. Még a Koránt sem kell oly nagyon tanulnia, mint a fiu-gyermeknek. Semmit, de semmit nem tanulnak; női munkát, himezést és olyast, mi nálunk a házi nőt kedvessé teszi, az algiri nő nem ismer. — A mór nő, ki tekintélyt fön akarja tartani, semmi kézi munkát nem végez; ő neki nem szabad a ház ügyeivel foglalkozni. A családi gondok, ha a férj elég gazdag rabszolganőket tartani, ezekre vannak bízva. Egy szóval a mór nő szép ingóság, a mulatsági és fényüzési cikkek egy neme. Egy vén mór, kitől kérdeztek, miert nem tart nőket, az emberit nem szép részéről e rövid szavakban fejezte ki véleményét: „Nem akarok házában sem asszonyokat, sem tyukokat látni: mindenik igen sokba kerül.“

Az algiri nők házuk belsejében két öltözet ruhával bírnak: egyik a közönséges, másik a fényüzési. A népnél mindkettő igen egyszerű, átlatzó gyaotog íng, melynek kurtu ujjai a kart egész csupaszon hagyják; továbbá lábaváló, mely a csipőhöz övvel van szorítva és végre színes kendő, melyet turbánmódon hordanak fejkön. Az alsó lábszár és lábfej egészen meztelen. Így öltözve ülnek lakáikban egész nap, csak este jelennek meg a ház erkélyen tiszta, friss levegőt szívni.

A polgári osztály és gazdagok öltözet⁹ már összetettebb, maga a házi öltözet is. Soh⁹ sincsenek földetlen fövel. A fiatalok kis sapkát viselnek, mely szalaggal van szorosan a hajukhoz erősítve. A haj egész hosszban omlik le a vállakon. A nyakon díszes ékszer, testükön sarkig érő selyemruha, melyet a derékhoz széles aranyzóvetű öv szorít. Majdnem így néz ki diszruhájok is; csakhogy sokkal fényesebb. A fehér ing fölött, melyet a kézhez díszes karperecz szorít, arannyal kivarrott ujjasruhát viselnek. Az arannyal kivarrott harisny egész a térdalig jó föl; nagy selyemkendő csíng le vállakról, mely majdnem egész testök körül fogja, egyik oldalán beföldi, míg a másikon földetlenül hagyja a lábszárakat. A művészen fonnott haját a „sarma“ vagy turbán födi, mely különmemű gyöngyökkel s földig érő aranyzóvetű szalaggal van díszítve. A nyak és föl értékes ékszerekkel van díszítve, a lábakat szintén drága aranyzóvetű cipő takarja el a kíváncsi szemek elől. Így öltözve töltik el virágoz napjaik legnagyobb részét a „harem“ kéjtduzzadó szőnyeigen heverészve, melyekkel a keleti fényüzés a gazdagok szabadalmakozt termet földszíti.

Az osztrák-magyar konzul Gioy. Ghezzi ur sziveségéből volt alkalman az elüztött bey háromért megtekinteni. Legelőbb is egy nagy márványlappal borított talaju terembe léptem, melynek minden oldalán tőbz ajtó nyílt, melyek az odaliskok titkos magántermébe vezetnek. E szobák az udvarról nyerték világosságukat, jóllehet némelyiknek felső részén volt egy kis vasráccsal ellátott nyílás is, melyen a bey, midőn a felső erkélyen sétált, betekinhetett kedves odaliskjeihez.

Az odalisk szobák kevés kivétellel, majd mind úgy voltak burtorozva, mint bármely harembe északi Afrika partjain. Minden ösz-szefüggő rend nélkül heverték a szőnyegek a padozaton, melyeken értékes ruhadarabok feküdtek, továbbá alacsony nyugágyak, éstékes függőnyökkel takarva. Minden szobában bődítő illatár terjeng — mint csak a bey uralkodása idején — majdnem azt mondhatom, nincs a harembe szőglet, melyben ne volna egy-egy más illatot terjesztő fűtő.

Jóllehet a mór és török, mely kettő Algir népességének zömét képezi, fajilag nagyon hasonlók egyéniségre, mégis azt hiszem, kevesebb gyakorlott szem is meg tudja különböztetni egyiket a másiktól, mindjárt első látásra is. Kevesebbé különböznek öltözötlök, mint annak viselése módjára. Sapkájuk az általános ismert tunisi vörös sapka (chachia), mely köré inkább világos, mint sötét színű kendőt tekernek, s így kész a turbán. Két felöltőnyt viselnek, egyiket a mellen begombolják, míg a másik szabadon nyitva marad. A sernál díszesen ékített hosszú harisny egész a térdig felér, hol az ikrahhoz vörös gyaotkötélek erősíti. E közös öltözetben a törökök kevés, katonás magatartásról ismerjük meg. A török bármily állásu legyen is, mindig megtartja a vezélletett katona jellemet; míg a mór mint katona is csendes polgár marad.

E két testvérfa a turbán hordásában is különbözik egymástól. A mór a turbánt fejének mindkét oldalára egyarántosan helyezi; de a török inkább a jobboldalra vágva viseli, földetlenül hagyva a balt, mely rész ez okból a haffa (borbély) különös gondjára van bízva.

Két helyi szójárás jellemzi őket, mely eléggé bizonyítja: mint vélekedik a két faj egymásról. A mór hajdanai urát, a törököt e négy-szóban ismerteti, „Fantasia tehok, paraioiok“, azaz: „sok gög, kevés pénz.“ A török ellenkezőleg mindig akarná fönsőbbbséget a mórál érzetelni, s ezt e két szóban teszi. „Koul onghl“, azaz: „rabszolga fia!“

Algir fekvéséről fogva Afrika partján tekintélyes központjánul szogál az európai keres-

kedelemnek, melyben majd minden állam részt vesz; így e helyen is létrejö a kereskedelem által a kapcsol, mely a föld különböző nemzeteit egy családdá fűzi össze.

Péterfy István.

Az első hidépítő.

Valamint az első emberek — már legalább Darwin szerint, — úgy az első hidépítők is — majmok valának. Főleg a jelenkor bámulatos lánczvidjainak éppen a majmok kezdetleges hidjai szolgálhattak mintául. Azok, kik Afrika, Dél-Amerika és India őserdőseibein utaztak, érdekesen írják le a majmok hidépítési módját. Mikor egy-egy nagyobb majom-csapat egy folyóhoz ér, következő módon kelnek át azon: A vezető majom fölmáskoz egy fára, mely a folyó partjához legközelebb áll s első lábaival erősen megkapaszkodik annak egyik ágában. Ezután egy másik majom az elsőnek farkába és hátsó lábába csimbakodik, és így megy ez egymásután egymás farkába csipaszkodva mindaddig, míg a legutolsó majom ingó mozgásba helyezve magát s neki rugaszkodva, a folyón szerencsésen átveti magát a tulsó partra. Ott aztán ő is a folyóhoz legközelebb álló fára mászik, és mikor már oly magasra jutott, mint a tulsó partron álló fára mászott első majom, ezáltal természetesen a folyam szélességének teljesen megfelelő, a közepén kissé aláereszkedő láncz-hid képződik egyik fától a másikig — majmokból. Ezen a görbe hidon aztán a még erőteljén ifjú és a már gyöngye öreg majmok kényelmesen és biztosan átbálgálnak száraz lábbal, mint Mózes követői a Vörös-tengeren keresztül.

De hogy szedik szét ezt a lánczhidat, mikor az átkelés megtörtént? Az első majom, a tulsó partról kapott jeladásra, elereszti a faszat, melyhez kapaszkodva volt s ügyes ugrással átveti magát a víz fölé, a többiek is maga után cipéli. És így, ha Darwinnek csakugyan igaza van, mikor azt állítja, hogy az emberi nem valamelyik majomfajból származott, kétségtelen, hogy őseink legjobb utmutatással és elvekkel szolgálnak nekünk a hidépítés tekintetében.

Mert tagadhatatlan, hogy a függő- vagyis láncz-hid, inelnyel magát az anyagot és a rajta átmenő terhet a feszérő tartja fenn, gazdaságos, biztos és művészen mód arra nézve, hogy valamely nagyobb szélességű folyó fölött az átkelést s nagyobb terhek átszállítását lehetővé tegyék. A perui, a maga egyszerű folyondár köztelével, oly hidat vet át az Andok legborzasztóbb sziklaörvénye fölött is, mely az imént leirt majomhidtól mindössze is csak abban különbözik, hogy a majom saját testéből képez lánczot, míg a perui e célra kuszonövényeket használ; a másik különbség meg az, hogy a majmok egy sor kötéllal vagy lánczozal is bedrik, ellenben a perui kettőt használ. S mily könnyű egy ily perui hidat előállítani! Kezébe veszi a meglevő kész anyagot (a futónövényeket) s két kötelet csavarint belőle, odaerősíti azokat az örvény egyik partján valamely szilárd kiálló tárgyhoz, aután átveti a tulsó partra, ott egy másik perui hasonlóképen megköteli valamely kötelek végét, a kifeszített két kötéltre deszkákat raknak s kész az egyszerű, de biztos átkelési eszköz, melyet éppen úgy tarthatunk a mi hatalmas, művészen függő hidjaink eredeti ősalakjának, mint — hogy ismét a nagy angol természetbúvár nézetét vegyük kiindulási pontul — a majmot az emberi nem törzsfajának.

Igy tehát — mondja John W. Murphy, angol műépítész, kinek a hidakról írt cikkéből vettük át a jelen közleményt — a természet maga mutatta meg az embereknek, hogy a hidak építésénél minő műalakat használhatnak legbiztosabban és legegyszerűbben.

Sámi Lajos.

Utazás a tenger alatt.

— Második rész. —

II. Fejezet. — A gyöngy-óriás.

Másnap hajnal előtt költözték föl a tanárt s társait. Gyorsan felöltöztek s néhány perc alatt készen voltak a tenger alatti kirándulásra. Egylőre nem öltözték föl a nehéz búvárkészüléket, mely a levegőn elviselhetetlen súlyjal

nyomta volna, hanem csolnakba szállva vitték magukkal, míg a Nautilus hátra maradt, nem közlelhetvén a sekély vízi gyöngyázatokhoz. Az éj csak halványan szürkült még s itt-ott egy-egy csillag látszott még a könnyű felhők mögöl.

A csolnakban kilenczen ültek: Nemo kapitány, három vendégével; s a kormányos négy hajós logényvel. Ez utóbbiak eléggé el voltak foglalva az evezéssel. Amazok pedig, gondolatba merülve, hallgattak. Nemo kapitány talán a szárazra gondolt, mely most igen is közel van hozzá, közelebb mint szereti s ohajtja. A tanár és társai az átélendő tapasztalatokat s látandó csodákat forgatták elméjükben.

Öt óra után egyre világos szürke lett a láthatár. Hat órákor egyszerre fölbukkott a nap s mindent fénybe borított. A tropikus égalj alatt, nincs az éjnek a napnál az a fokozatos lassu átmenete, mint a mérsékelt övben. Majdnem egyszerre lesz az éjből, kevés bágyadt szürkülettel, fényes nap. A sziget világosan s elég közel állt előttük, hogy az egyes fák is meg lehessen különböztetni. Nemo kapitány jelt adott s lebecsították a horgonyt. Alig egy öre szaladt, mert a gyöngy-zátony legmagasb pontja fölött állottak meg, a víz mélysége rendkívül csekély volt.

— „Itt vagyunk,“ — mondá Nemo kapitány, — „öltözzünk.“

Ned volt az első, a ki a búvár ruhába belebújt, s míg Conseil a nehéz főveget illesztette fejére, ő már a csolnak orrában, hosszú kemény láncát rengetve, úgy állt mint egy ókori pánczélos dalia. A tanár s Nemo kapitány sem késtek tetőtől talpig a kaucuk búvárlőntönybe bujni s fejükre a lélekző készüléket felhuzni. Így elkészülve nem is maradhettek künn a levegőn s egymásután gyorsan a vízbe ereszkedtek. Ezuttal azonban a Ruhmkorff-féle villanylámpát nem vitték magukkal; a víz csekély volta nélkülözhetővé tette a világítást, s a czápák figyelmét is veszélyes lett volna ily rendkívül fényességük magukra vonni. A helyett azonban fegyvereket vittek magukkal; nem a maskori légnymótu puskát, hanem hosszú, erős s biztos késeket, melyekkel a czápák ellen könnyebben segíthettek magukon: csak erő, bátorság s gyorsaság cserbe ne hagyja!

A víz, a melybe alábecsítottak, csak másfél ölnyi, s fencke finom egyenletes fönvényneel volt behintve. Nemo kapitány elől ment s kísérei, egy intésére, haltan követtek. Lankán ereszkedő hajlaton mentek lefelé, mélyebbé, mélyebbé. De a mélység nem növekedett annyira, hogy a víz rétegen át beható napvilág elég tisztán kivihetőne ne tegyen minden tárgyat a tenger-fenekén. S a mint a nap fölébb-főlebb haladt, egyre jobban világította meg a víz fenekét. Lassanként a talaj is változott. Az egyenletes fövenyt valódi kövezett ut váltotta föl, mely mintha kerekded s fégömb alakú kavicsokkal lett volna behintve. Ezek a köves fenékhez szorosan oda tapadt kagylók ezrei voltak, mely közöttük a vízi növények puha bársonya duzzadozott s közeiket moh- és fialakkal töltötte be. Ez élő növényzet közepette, e hydrophytek bőlesői alatt a tengeri izállatok, kivált tengeri pókok legiói szaladgáltak, eseten mozdatokkal. Ezek egyike az az óriási tengeri pók, a melyen Darwin is észlelt, s melynek a természet őztönt és képeséget adott, hogy kókusz-dióval éljen, vizlakó léte. Kimászik a vizből, föl a partron lengő kókuszpalmára, elmetszi a gyümölcs szarát, a dió lepnytan, földre itódőteben meghasad, s a pók hatalmas karmaival kivájja a belét. Itt a víz alatt, e különben esetlen mozgású pók, bámulatos gyorsasággal szaladgált föl s alá.

Hét óra tájt végre a valódi gyöngytermő kagylók telephézh érkeztek, hol millióként él, tengett inkább, a drága gyöngyház-kagylók sokasága. Bizonyos barnás nyálkásság oly erősen odaragasztja mindeniket a maga sziklahelyéhez, hogy attól elválni sem képes magától, s így az állati lét egyik fölötéltelével, a szabad helyváltoztatásra képes önmozgással tulajdonképen nem is bír ez első rendű állatja.

A meleggria két kagylója csaknem egyenlő, inkább lapos, mint mely gömbölyűségű tekno; külseje igen zord, ripacos; fala aránytalanul vastag. Soknak külsején zöldes fényben csillogó barizdák láthatók, sok egészen szürke, kaviesszinű csak. Amazok a fiatal

egy-két éves kagylók; emezek a durva külsejűek az öregebbek, talán tíz s több évesek is, szélességük 10—15 centiméter halad.

E gyöngybánya valóban kimeríthetetlennek látszik. Mert a halászat nem bírja a fogyasztással túl haladni s szaporulatot. A természet bőkezűsége itt is föltululja az ember pusztító s romboló őstönét. Kalandoraink azonban nem állhattak meg s nem igen, vagy csak futtában szedegedhettek, mert követniök kellett Nemo kapitányt, a ki egyedül ismerte itt az utat, s a ki egyenlő léptekkel haladt előre. A vízfenék ismét érezhetőleg emelkedett s néhol alig lepte el a víz, ha karjokat fölnyújtották. Azután ismét mélyült, szezedésesen.

Egyszerre egy barlang öble nyílt meg előttük, mely a tenger fenekét alkotó s abból fölemelkedő durva szirtbe látszék vájva lenni s el volt borítva a tenger alatti növényzet szeszélyes alakzataival. Első bepillantásra a barlang tökéletesen sötétnek tűnt föl. Nemo kapitány belépett s a többiek utána. Szemök lassanként hozzászókot a homályhoz s — viszonylagosan legalább — látni kezdettek. Természetes oszlopok tarták a barlang boltozatát, melyek széles gránit talapzaton nyugodtak, hasonlóan a toskani építészett vasok oszlopaiozh.

Meglehető meredek lejtőn ereszkedtek alább s meglehető kerületű, kut-fenek alaku aljára jutottak a barlangnak. Nemo kapitány itt megállt; Conseil és Ned-nek intett, hogy maradjanak kissé hátra; Aronax tanárral pedig előre lépett a kútfenek középe. Félvillágu, áttetsző homály vette őket körül. Egyszerre egy tárgya mutatott, melyet a tanár előbb nem vett meg észre. Rendkívüli nagysága kagyló volt az, mely a fenéken ült, félig fölnyitva teknoit, mint egy óriási szentel-viztartó, melybe egész tavaoska fért volna el. Mert átméretéből több volt két méternyinel s félig nyitva, nyilatának magassága másfél métert haladott. Alsó teknőjével a fenék gránittalajához volt növe, s itt szabadon, elklülőntve fejlődött ily óriásra. Látni való volt, hogy Nemo kapitány már előbből ismerte ez óriás kagyló; tudta: minő kincsre rejt kebelében. Hazra lépett, s a mint félig nyitva volt, nagy kését bele állította a két tekno közé, hogy be ne csukdóhassék; akkor belenyult karjával, s az állat husos állományának rojtos redőt szétválasztotta — és intett Aronax tudornak, hogy nézzen bele. Egy, a kagyló nagyságának megfelelő óriás gyöngy, kókusz-dió nagysága, csillámlott el a kagyló teste redőiből. Gömb-alakja, tiszta víze, bámulatos oriens-fénye, megbesülhetetlen értékű drágaságú tettek, melynek árát szemekbalkanalig lehet kifejezni. A tanár, kíváncsiságától hajtva, bele akart nyulni, hogy megtapintsa, talán fölemelje s kezében mérlegelje a gyöngyöt; de Nemo kapitány hirtelen — bár szeliden — visszaszította s kivevén a tört a két tekno közül, azokat egyszerre bezárulni engedte.

Ugy látszott, Nemo kapitány e kincset rejt ismerte már. De a barlangot, mely azt rejté, csak maga ismervén, nem félt megelőzéstől s hagyta egyre növekedni, évről évre, maga számára. Sőt meglehet, hogy mint a khinaiak szokták, maga idezte elő e gyöngy keletkezését, ha — föltalálván egyszer a ritka példány kagylót — egy kavicsot vagy üveg darabot helyezett el annak husa redő közé, mely körül mint mag körül képződött azóta az óriási, az egyetlen ékszer. Aronax tudor annak értékét legalább tíz millióra tette.

A látogatás, a tenger e csodájánál, ezzel be volt fejezve. Nemo kapitány megfordult, s kíséreitől követve, fölindult a meredeken, melyen a mélybe lebecsítottak volt. Mikor a barlangból kiérték s aránylag sima talaj terült el ismét körülöttük, a kapitány szabad nézelődést s mulatozást engedett kísérőinek. A gyöngy-telep kagylókkal volt behintve mindennütt s elhagyottságában — mert gyöngyhalászok csakugyan nem jelentkeztek még — zavartalan sétáló helyül szolgált bolygó-saiknak.

Egyszerre Nemo kapitány megállt s intett a többieknek is, hogy vonuljanak vele együtt egy kiálló szikladarab mögé. Mintegy 2—3 ölnyire tőlők egy árny ereszkedett alá, az épen elég mély vízbe, melyről első tekintetere nem lehetett kivenni, nem egy félelmes czápa-e. Nem. Ember volt; egy meztelene vetkezett indiai,

derekára kötött kötéllel, mely a vizen uszó csónakjához kötötte. Kétségkívül gyöngyhalász volt, ki a halászlát ideint megelözve, korábban akart járni, mint a többiek s szerencsét próbált a tenger-fenekén. Több ízben le és fölbukott; s mindannyiszor, a mennyi kagylót sebtében letörölhetett s a dereka körül kötött zsákba berakhatott, magával vitte, hogy néhány perc múlva új zsákmányért bukjék le ismét. Ez így tartott már félóraig. Utasaink csöndes figyelemmel kísérték az indust, hit gyöngyhalászatában semmi veszély sem látszott fenyegetni. De ő nem bízta el magát s míg a talajon térdelve, keze a kagylókat tördelve gépileg, arczát föl-emelve tartotta s körül nézett folyvást. Egy ily pillanatban egyszerre ijedten emelkedett föl — s bár alig volt még néhány másodperce a fenéken s kétségkívül bírta volna is még, hirtelen nagyot rugott magán, hogy a fölszínre juthasson.

Ijedelmét könnyű volt megmagyarázni; s az őt, rejtékhelyekből, figyelemmel kísérők csakhamar irtózatossan tisztába jöttek annak okával. Egy óriás árny jelent meg, épen a buvár fölött. Roppant nagy czápa volt, mely villogó szemekkel, föltárt undok szájjal csapott egyenesen rá. Az indus kétségbeesetten, félre vetette magát előre s kikerülte rettentes fogait; de nem kerülhette ki farka csapását, mely egyszerre a fenékre terítette, eszméletlenül. A czápa egyet fordult, hanyatt vetette magát s ezzel ismét tátott torkával volt az indus felé fordulva, a ki ezuttal nem is védhette magát, egy mozdulattal sem.

Mindez egypár másodpercz műve volt. De e pillanatban Nemo kapitány fölemelkedett rejtékében guggoló helyzetéből s jobbában nagy kését emelve, szilárd lépésekkel ment szembe a szörnyeteggel, hogy azt megtámadja. Bámulatos elhatározás!

A czápa épen be akarta kapni leterített áldozatát, midőn új ellenfelet megpillantotta. Ismét hasára fordult s farka egy csapásával egészen hozzáig lökte magát. Nemo, emelt fegyverrel, hidegvérrel várta be. Irtózatossan küzdelem következett. De az is csak másodperczekig tartott; s gyorsabban vége lett, mint leírni, vagy csak elmondani is lehet. Egymásra öt-hat sebet ejtett a kapitány kése a czápa. A vér omlott belőle. De szívét kellett eltávolítani s közepén átszegezni. A kapitány, a szörny egyik uszonyába, a nyak jobb felén levőbe kapaszkodva, s így a tátott torokhoz közel s attól mégis védve, intézte irtózatossan csapásait. Egyszerre a bátor czahalász is kirohant rejtékéből s kezében irtózatossan szigonyával, a küzdők közé lépett. Eldobta szigonyát s borzasztóan hasított vele az állaton; — a czápa vergődése megszűnt. El volt találva, dög volt.

A harc be levén fejezve, a szegény indus megmentésére kellett gondolni. Nemo hozzá lépett, s elvágta a kötelet, karjaiba vette, s egy erős lökést adva magának, a víz színére uszott vele. A többiek is követték s nem sokára mind az öten a gyöngyhalász csónakjában ültek. Ott gyors és erős dörzsoléssel, életre hozták a szegény embert, a kinek bámulása leírhatatlan volt, mikor magát megmentve, s négy emberi alakot látott, csodálatos öltözetekben, maga fölé hajolva. Bámulása fokozódott még, mikor Nemo kapitány, buvároltönye valamely redőjéből egy kis erszényt húzott ki, szép tiszta vízi gyöngyökkel tele, s azokat a szegény gyöngyhalász kötényébe öntötte, ki egész életében sem birt volna ennyi kincset összehalászni. Bizonyosan azt hitte, hogy a tenger jótékony vagy szeszélyes manóival van dolga.

Hálálkodását azonban be sem várták. Czeljök el levén érve, egyenként ismét a vízbe ereszkedtek, s annak fenekén sétáltak arra felé, a hol saját csónakjokat hagyták föl. Félóra alatt elérték azt. Itt végre levethették buvároltözeiket.

— „Köszönöm, Ned mester!” — volt Nemo kapitány első szava, a mint a sebtalásznak nyujtotta kezét.

— „Ezzel adós voltam még önnek;” — felelte Ned czimbora.

— „A Nautilusnak,” — viszonzá Nemo mosolyogva.
A mint csónakjokkal a Nautilus felé eveznek, találkoztak a megölt czápa hullásával, mely már fennszórt a vizen. Óriási állat volt; az indiai oceán sajátja; a hossza több volt 25 lábnál s szája egy harmadát foglalta el egész hosszának. Hogy nem volt már fiatal, hanem teljesen kinőtt példány, mutatta a hat sor fog, mely felső nyében mind ki volt már növe.
A tanár meg nem állhatta, — mikor a Nautilusra ismét visszaérkeztek s ott a kapitánnyal ketten maradtak, — hogy ki ne fejezze bámulatát ennek önfeláldozó nemeslelkűsége fölött, hogy embergyűlölő létere saját életét kockáztatta egy szegény indusért.
— „Ez a szegény indus,” — felelé Nemo kapitány méla mosolylyal, — az „olnyomottak hazájának” a polgára — „s én is véglegeltem meg ennek a polgára vagyok, és így hazám fia volt.” (Folyt. követc.)

Egyveleg.

/. Repülő gép. Addig s addig próbálgatják az emberek a madaraktól a repülés mesterségét eltanulni, míg egyszer csakugyan sikerülni fog. Közé-

UTAZÁS A TENGER ALATT: Egy tízmillió értékű kagyló.

lebből Londonban tettek kísérletet egy repülő géppel, még pedig — állítólag — elég jó sikerrel. A gépnek óriási madár alakja volt 37 láb hosszú denevérszárnyakkal és 18 láb hosszú páva farkkal. A gépész — a gép föltalálója — a gép közepén faállványon áll s onnan kormányozza emeltyük segítségével a szárnyakat és a farkot. A fölszállás június 29-én történt Londonban a Cremorne-kertből s a gépet egy léghajó vitte föl a levegőbe. Mihelyst szabad térre érték Brandon fölött, Essex grófságban, a gépet elválasztották a léghajótól s csak Groof, a föltaláló maradt vele mint kormányos. A két légi jármű egyideig versenyzett egymással, míg végre a gép nagyban megelőzte a léghajót s teljes egészében szállt le a földre.
/. Óra-készítés. Genf. mostanában évenként 150,000 órát készít s órágyáraiban 5000 embert foglalkoztat. Egy első minőségű óra 76 ember kezén megy keresztül; tízenégy az óraszerkezet külső burkolatán, tíz a számlapon, öt a kövek berakásán s negyvenhét magán a gép szerkezetén dolgozván.
/. A templomba járok strike-ja. Kalkuttában, Kelet-India fővárosában megszokták a kegyes hívők a prédikációkat e pogány rekenő melegben s határozottan kijelentették a papoknak, hogy míg a nyár tart, reggel épen ne, és este is csak igen rövid

egyházi beszédek tartanak — különben strikolni fognak s felé se néznek a templomoknak.

/. A khinahéj gyógyerejét most már a majmok is kezdik respektálni. Legalább Ceylon szigetén az ültetvényesek nagyon panaszkodnak, hogy őseink e négykezű ivadéka a khinacsemetek héját mind lerágásalják. Hihetőleg hideglázban szenvednek szegények.

/. Vandalismus. Az oxfordi egyetem közeléből rólsajátosság barbár tetnek volt színhelye. Több egyetemi hallgató berontott a könyvtárba, mely egyszersmind muzeumul is szolgál s onnan több nagy értékű márvány álló- és mellszobrot kivonszolván, azon szín alatt, hogy meztelenségök állandó botrányt okoz, lehajgálták azokat az udvarba s tüzi fával befedve, azt rájuk gyújtották. Az így okozott veszteséget 5—6000 font sterlingre becsülik.

/. Óskori lelet. Lartet és Chapelain Duparc a Pyrénéi hegyég aljában Pau és Oleron nevű hegyi folyók között egy oly barlangot fedeztek föl, mely anthropologiai tekintetben rendkívül érdekes. A barlangban egy emberi csontvázon kívül sok másféle csontot és kovagból igen csinosan metszett különböző szerszámokat találtak. Egy háromlábú kézi tör oly finom és szabályos csikokat mutat, hogy még eddigéig azt tartják a legtökéletesebb ilyszertű leletnek, a melyhez hasonlóval egyetlen muzeum sem díszelhetik. Találtak még egy vörös kovagból készült diadémet is, a mely bámulatos csinos és oly szabályosan van kifaragva, hogy valószínű remekműnek mondható, mely ki tudja hány ezredévevel ezelőtt élt ósapaink ügyességéről és türelméről kitűnő bizonyítékul szolgálhat.

/. Még néhány szó Afrika törpe néptörzseiről. E helyen már tettünk volt említést Afrika belsejének ama törpe lakóiról, kiket közelebből dr. Schweinfurth német utazó fedezett föl. Hogy ilyen törpe néptörzs csakugyan létezik Afrika ismerten belsejében, abból a körülményből is eléggé kiteszik, hogy Schweinfurthon kívül más utazók is tettek arról említést. A többek közt Miani olasz utazó, ki Afrikát több ízben át meg átkutatva s a mult évben hunyt el Tombuktuban, a római földrajzi társulatnak két törpe négert hagyott örökségül, kik a több utazó által említett és leirt Akka-törzsből származtak, de a melyről senki sem akarta elismerni, hogy csakugyan törpékből áll az egész nemzet. Annyi tágadhatatlan, hogy a Miani által Afrika belsejéből hozott két emberke valószínű törpe; hat-nyolcz éves gyermekekhez hasonlítanak, ép, szabályos testalkatuk, göndör hajzatuk, csokoládészinű arcbőrük s feltűnően kiálló hasuk van. Ez Akkák elsőben is az egyiptomi alkirály udvarába kerültek. A khedive Viktor Emanuel királynak küldötte őket ajándékba épen egy, mintha egy pár ló vagy krokodil-kölyök lett volna szóban; nem is vették ember-számban szegénykéiket. Az olasz király a földrajzi társulat kezére bízta a furesa teremtményeket, minthogy eleitől fogva is annak voltak száma. A társulat lélektani és ethnologiai szempontból tanulmányozni fogja őket s később szellemi fejlődésképeségüket is próbára teend, a mennyiben értelmi fejlettségükhöz mérten taníthatni fogják. Fölfogásuk élénken bizonyult be. A főkérdés most már az, hogy e forróvívi jövevények kiállják-e az európai éghajlat? Sokan kétségbe vonják annak lehetőségét.
/. Földalatti hal. A Kordillérák között a tűzhányó hegyek egy különös halfajt szoktak kidobni magukból, mely a természetdudások előtt egészen ismeretlen; e hal a pimelodus cyclopus, mely név, mint látszik, a hal vulkanikus eredetére céloz. Humboldt azt írja, hogy azt a veszélyes lázbetegséget, mely Ibarra városában, Quitóól észak felé, az ő otllektor dühöngött, a lakosság az Imbaru tűzhányó hegy által roppant mennyiségben kivetett döglött halak rothadásba jutásának tulajdonította.

/. Bibliai czimerek. A Krisztus tanítványait rendszeren a következő jelvényekkel különböztetik meg: Péter kulccsal van lefestve; Pál karddal; András római X forma keresztel; János pohárral, melyből szárnas kigyó reptel ki; Barabás késsel; Fülöp hosszú bottal, melynek a tetején kereszt van; Tamás lándzsával; Máttyás bárdal; Jakab vándor; bittal és kulaccsal; Simon fűrészzel; Judás doronggal.

A mostani üstökös.

Az üstökösök, e sajátosság és szeszélyes vándorai avégetlen világűrnek, száradokon, sőt évezredeknek át csak rettegetői voltak a babonás emberi képzelődésnek. Háborút, pestist, dögihalat jósóknak tartattak. A Caesar halálát üstökös előzte meg, mintha a föld legnagyobb alakjának megdöklött megértene a világegyetem s kitűzné rá vészjelentő véres csöváját. Majd, hogy a tudomány fáklyája jobban be kezdett világítani az ég végetlenségének tévegeibe, az üstökösök nem félelem, hanem kíváncsi megfigyelés tárgyai kezdetek lenni. Észrevették, hogy a nap körül rendszeren és szabályos pályákon futó planetákkal együtt ezek is a nap rendszeréhez tartoznak, bár úgy látszik, csak lazább kötélekkel vannak ahhoz fűzve s olykor rövid pórázuk néha nagyon is hosszúra van eresztve, sőt talán végkép is eleresztve, hogy a nap vonzása köréből megszabadulva, más naprendszerhez szegődhesenek, vagy minden tartalék nélkül a végetlenségbe elszárgulhassanak. Mintha egy láthatatlan erő a nap felé dobtá volna őket, de nem egyenesen a nap középpontjának, hanem elsuhanni mellette, s a nap közelében ennek vonzó ereje állt, mintegy megcsóválva feje körül, mint a gyermek parittyája, ismét, a közeledés irányának elmentésen megfélelő másik irányban, a végetlenségbe kilökessenek. Utjaik, pályáik szorosabb vizsgálattárgyaivá lőnek a csillagászat haladásával s biztosabb mérései és kiszámításai folytán. Mióta a világ nemcsak áll, hanem az emberi észleletek, több-kevesebb fontossággal föl is jegyeztetnek, a mi nek már közel négy ezer éve, mintegy 450 üstökös megjelenéséről van emlékezet az írásokban, mind olyanoktól, melyek szabad szemmel is láthatók levén, a nagy sokaságot rettegethették vagy legalább érdekelhették. Ezenkívül kétszáz s egy néhány üstökösről tudunk, melyek csak távcsövel voltak észrevehetőek. S így az eddig észlelt vagy legalább észrevett üstökösök összes száma megközelíti a 700-at. Ezeknek azonban csak legkisebb része van oly pontosan, csillagászilag megfigyelve, hogy utjuk teljes bizonyossággal kiszámíthatott volna. Pályájoknak csak igen kis (nap- és földközeli) része levén látható és pontosan észlelhető, a kisebb részről, sok zavaró hatások mellett, teljes biztossággal a nagyobb részre következtetni nem lehet. Annyi azonban bizonyosnak mondható, hogy míg a planeták mindnyáján ellipszisben (nyujtott körvonalban) és pedig nem tetemesen elnyujtott, hanem a kört meglehetősen megközelítő ellipszis-

ben járnak, — addig az üstökös, sőt csak egy-, és pedig tán kisebb részének ily ellipszis a pályája s az is mindenesetre hosszabb és nyujtottabb mint a planetáké, némely esetben pedig oly rendkívül hosszúságúra nyujtott, hogy hosszú tengelye sok százszorta hosszabb a pálya rövidebbik tengelyénél, s így az üstökös napközelében (mert a nap mindig az ellipszis egyik gyu-pontjában van) gázalakúvá oszlik föl a hőségtől, majd a naptól távozván csepfolyó-alakúvá tömöttödik, naptávolában pedig szilárd testté fagy. Ily alakulási viszonyok s szerkezeti ellentétek közt szerves életről az üstökösökön alig lehet szó. Másik, s mint mondók: talán nagyobb része pedig az üstökösöknek, nemis ellipszis — és így magába visszatérő görbe — alaku pályát jár, hanem a parabolának vezeztett görbét, mely egyszer elérve napközelét, attól végetlenül mindig távozó száron rohan tova

A MOST LÁTHATÓ ÜSTÖKÖS PÁLYÁJA.

és soha — világ végeiglen vissza nem tér, ha csak egy másik nap ismét ide a mi naprendszerünk felé nem téríti vissza utját. Eddigéig csak mintegy 9 üstökösnek visszatérését észlelték tényleg, a mi azonban nem zárja ki, hogy még több visszatérő is ne legyen közöttük.

Az üstökösök pályái, még a magukba visszatérő ellipszisek is, abban is különböznek a föld és a többi planeták napköri pályáitól, hogy míg ezek csaknem ugyanazon egyenlapban esnek, vagy szabatosabban szólva, lapjaik egymástól csak csekély szögletben hajlanak el, az üstökös pályák lapjai egymásközt és a planetákéitől nagy mértékben különböző s tetemes nagyságu szögletben elhajló lapokon fekszenek; néha épen vagy majdnem derékszöget is képeznek a planeták s jelesen a föld pályalapjaival s az ugynevezett naptájával (ekliptikával), melynek fekvését az

tűrben az állatkör (zodiakus) vagy az ugynevezett tizenkét égi jegy határozza meg. Innen van, hogy míg a Nap s a planeták, földünkön nézve mindig az állatkörben, illetőleg annak közelében látszanak, az üstökösök az ég minden táján szeszélyesen tűnnek föl, s például az idei üstökös is az északi sark közelében a Nagy és Kis medve (vagy Gönczöl) között mutatkozik.

Az üstökösök természeti alkatáról s anyagáról fentebb már ejtettünk mellékesen egy szót. Mióta az égi testek szinképi elemzése, a természetben ez új s nagyszerű vívmánya Kirchoff által közkinccsé lett, erről az eddig oly rejtélyes kontrol is többet lehet mondani, vagy legalább sejtteni. Ennek lényege abban áll, hogy a természetben s mindenségben előforduló anyagokról lövellő sugarak és az ivergizmán átvetett szinképek (spectrum) az anyagok különbsége szerint változók. Minden anyagnak más szinképe, más fényugara van; s ennélfogva minden égitest szinképe, a prizma sugártörése által elemzve, mindazon anyagokat megmutatja, melyek abban az égitestben föltalálhatók és sugározható állapotban vannak. Ez vezetett a nap, a csillagok, köztök a planeták anyagának legalább némileg ismeretére, melyek e tan nélkül örökre hozzájárulhatatlanok maradtak volna a föld fiának. S ez vezet arra is, hogy az üstökösök, vagy legalább közülök némelyek önfényvel is bíró s nemcsak a naptól kölcsönözött világu testek. Valószínűleg többnek mondhatjuk azt is, hogy az üstökösök anyaga, legalább mikor a föld láthatási körében vannak, folyékony, sőt egyrészen gőz s pára alaku és a nap közelében némelyikük egészen párává is válik. E párává oszlott rész, melyet a vonzerő tart mégis össze, alkotja az üstökösök farkát (üstökcsóva), míg az üstökös fényesebb magvát a párává nem oszlott, s tehát vagy csepfolyó vagy szilárd rész teszi. S minél közelebb van az üstökös a naphoz, annál nagyobb része vesz gőzalakot föl, vagyis annál nagyobb az üstökös. Az önfény pedig, melyvel az üstökösök birni látszanak, a bennök is működő villanyosság által magyarázható.

Egy másik elmélet az üstökösökről, vagy legalább némely üstökösökről, hogy azok nem egyebek, mint apró csillagok (meteorok) milliárdjainak a vonzás által összetartott csoportozatai; a mit némileg igazolni látszik az észlelet is, hogy némely üstökös utja egészen összeesik az évenként augusztus 10. és november 13-ka körül rendszeresen föltűnő nagyobb mérvű csillaghullással. Mindez azonban még teljességgel nem

eldöntött kérdés. Hozzávetések, melyeket némely tények igazolnak, mások azonban ellenők mondanak. Remélhető, hogy a tudomány fíradhatatlan vizsgálódásai a világegyetem e kósza vándorainak életére és természetére is több fényt fognak nem sokára deríteni.

Ez előzmények után, melyeket olvasóink érdekében nem véltünk mellőzendőknek, áttérünk már az épen most mutakozó üstökösekre. Ez üstököst, mely a szinképi elemzés kora óta az első, szabad szemmel is látható, s már e tekintetből is végtelenül fontos és érdekes, Coggia pillantotta meg először, még távesőn, Marseillen, s azonnal vizsgálat és kiszámítás alá kezdte venni pályájának irányát s természetét vagy úgynevezett elemeit. Pályájának napközeli része most már teljes biztonsággal ki van számítva, a mint a mellékelt ég-térképen kirajzolva látható. E rajz szerint június 9-én állott a naphoz legközelebb ott, a hol utja megfordult s keletről északra közeledtől dél nyugot irányt vett. Julius 3-kán a gönczöl-szekér vagy nagymedve orra előtt állott s már szabad szemmel is látható volt, este 9 óra táján, míg üstöke egyenesen fölfelé nyult a magasba. Mivel a földhöz még július 19-éig folyvást közeledik, fénye egyre nagyobbodnék, de 15-én már oly közel ér a nap utjához (noha a naptól távolodik), hogy akkor ismét csak nappal van a láthatár fölött s többé nem látható.

Földtől távol a június 17-kén 19 millió, 25-kén 16 millió, július 3-kán 12 millió, 7-kén 10 millió, 11-kén 8 millió, 15-kén 7 millió, 10-kén csak 6 millió mérföld; s ez legközelebb léte földünkhez. Mikor lapunk megjelenik, július 12-kén a Nagymedve és a Kocsis nevű csillagzatok közötti, nagyon gyéresillagu H u nevű csillagzatban áll s szabad szemmel igen jól látható, az északi égen, este 9—10 óra közt, de nagyon alant, a láthatárhoz közel, mely alá 10 órakor már leis süllyed. De már július 15-ke után csak a nappal egyszerre lesz az égen, s így többé nem is látható. Végre megjegyezhetjük, hogy a naphoz legközelebb (a perihéliumban) 13 1/2 millió mfdnyire áll a naptól.

A mi anyagát s alkotó szerkezetét illeti, arra nézve Konkoly Th. Miklós háznája, az ógyallai csillagász, szinképi elemzés útján azt vélte egész biztonsággal megállapíthatni, hogy ez üstökök végtelenül gyér s az n e g g á z b ó l áll, mely, valószínűleg villanyos izgatás folytán, önmagától világít, de azokivül egyszerűs mind reflektált (a naptól kölcsönzött) fényt is bocsát szemünkhez.

Ha van még olvasóink között, kik e üstököst meg nem nézte volna, ajánljuk, hozza helyre mulasztását, míg nem késő.

— á —

Aratási orosz népszokások.

Ralston "Az orosz nép dalai" című könyvében érdekes adatokat közöl az oroszok aratási szokásairól. Aratás idején Oroszországban még ma is számtalan sok régi szokás uralkodik a nép között, melyek az őskorban megannyi vallásos szertartások lehettek ama főbb istenségek tisztelőit, kiknek a vetések fölötti fölügyeletet tulajdonítják a babonás néphit. A gabona szent dolog a szlávok szemében; úgy tekintik azt, mint az "isten ajándékát." A karácsonyi ünnepek alatt az első dalt rendszeren a

buzza tisztelőit éneklék; a földmives, valahányszor egy darab kenyeret vág, mindig hozzá teszi: "Uram, ne vondd meg áldásodat!" és igen nagy bűnnek tartanak akárminő gabonafaj ellenében "rosz nyelvet" használni; ugy szintén a kenyeret "predálnni" s abból kis gömböket készítenek, azokkal dobálózni is nagy vétékek tekintik. Az ily cselekedetet az isten, miként a szláv hiszi, éhséggel és halállal bünteti meg. Továbbá, haevésközben valaki kenyérdarabokat hullat a földre, a gonosz szellemek összegyűjtik azokat, és ha az így ös zergyűlt kenyéremenyiség nehezebb, mint a gondatlan érkező, ki azt elhullatta, ez utóbbinak lelke, halála után, a gonoszak esik zsákmanál. Másfelől pedig a ki kellő tiszteletet tanúsít a kenyér iránt, az olyan embert kikerüli a villám, nem fullad vízbe, hanem menten minden bajtól és szegénységtől, késő vénségre jut.

Kikeletkor kezdődik a mezei munkák időnye, melyet vallásos szertartással nyitnak meg. Kereszteket, szent képeket s zöld levelekkel és virágokkal díszített lobogókat hordanak körül a mezőkön ünnepléses körmenetekben s a pápa megáldja a földet, megöntözi azt szentelt vízzel és ezt a szertartást kaszállás és aratás előtt szintén ismétlik. Gyertyaszentelőkor minden földmives külön e célra megszentelt viaszgyertyát szerez magának és azt gondosan megőrzi, hogy vetéskor és aratás idején földcsokréjére vihessse. Gyümölcsökkel — Boldogasszony napján s Nagypéntek előtt való napon apró kenyérdarabokat szentelnek meg, a melyeket később a vetőmag mellé helyeznek vagy összeszorozva közébe elegendenek Mikor a vetők munkára indulnak, kelet, nyugot és dél felé meghajlítják magukat, mindannyiszor imádságot rebege és egy marék vetőmagot szétörövel. Míg e szertartást nem teljesítették, addig a világról sem fognának rendes munkájokhoz.

Vladimir kormányzóságban most is él a nép között egy régi szokás, melyet "Halászvezetésnek" neveznek. Szentháromság vasárnapja körül, mikor a tavaszi vetés fejt kezdő hányni, a földmivesek a szántóföldeket ünnepléses menetben fölkeresik. Minden falu ifjúsága összegyűl s két sorban állanak föl olyan formán, hogy karjaiknak egymásba fonásával hidat képeznek a melyen tarka-barka pántlikákkal és szalagokkal díszített kis leányka lépdel. A párok, a melyeknek karjain a kis leány már elhaladott, az emborsor elejére futnak s ott ismét fölállanak, úgy hogy e sajátásgos hid folytonosan tart mindaddig, míg az aratás a kis leány a gabonaföldre érkezik. Itt aztán leugrik a földre, egy marék kalászt tép ki s azzal egyenesen a faluba fut s az ifjú kalászatokat a templom közelében szétörövel.

Mikor a vetés megért, minden háztartás gazdasszonya kimegy a mezőre, kenyeret, sőt és gyertyaszentelőkor megszentelt viaszgyertyát vive magával s egy maga megkezdi az aratást. Az első kévét, a melyet összearat. Imyaninnik-nek nevezik, haza viszik s nagy tisztelettel a szentképek mellé helyezik. Azután külön kicsépelik, s az így nyert gabonaszemeket részint elteszik mint hatalmas övszert az ördög inceselkedési ellen. Szalmáját határozott szerek tartják a marhabetegség ellen. Kis-Oroszország némely részeiben a pápa kezdi meg az aratást. Aratás végeztével a munkások ismét kimennek tarlózni és minden kalászt gondosan összeszednek, a mi talán véletlenül ott maradt. E kalászokat koszorúba kötik, melyet aranyfüsttel és mezei virágokkal szépen földiszítenek s a társaságukban levő legosinosabb leány fejére teszik; fölkeresik a szántóföld tulajdonosát vagy bérlejtjét a háza előtt a menet, a melynek élén egy virágokkal ékített buzakévet vívó legény lépdel, sorban megállván, az aratók a következő dalt éneklék:

Nyisd föl uram új kapudat
Koszorunk van szinaranyból;
Jöjji ki házad erkélyére
Válsd ki az aranyakosorut,
Szinaranyból van az kövte.

Némely kormányzóságokban, például a penzaiban, az utolsó kévét nő-öltöny alakjában kötik össze. Fehér-Oroszországban az aratási házi ünnepeket talakának (e szó talán egy eredetű a mi kaláknkkal) nevezik, a mely szó épen mint nálunk, Oroszország némely részeiben is az aratásnak vagy más mezei munkának

egyeseült erővel ingyen való teljesítését jelenti. Ugyanígy nevezik azt az ifju leányt is, a ki szépségénél s ügyességénél fogva az egész aratótársaságban főszerepet játszik. Mikor a talakát este vidéken énekelve haza kísérik, a föld ura és asszonya előjük megy, fogadja üdvölközataikat s kenyeret és sőt ad nekik. Azután az ifju leányt behívják magukhoz s az ünnepléses vacsoránál öt ültetik a tisztelethelyre; vacsora után leveszi fejéről a kalászkoszorut s a házigazdának adja.

Az őskorban ezek a szokások valószínűleg mind megannyi pogány vallásos szertartások lehettek, a melyek az örök természet imádására voltak szentelve; például azt a kévét, melyet most haza visznek és az ikóna (szent kép) alá helyeznek, hajdan minden bizonyonnyal valamelyik szláv istenségnek mutatták be áldozatképpen. A gabona-áldozásnak még ma is kétségbevonhatatlan nyoma látszik abban a szokásban, hogy az aratók itt-ott apróbb területeken a gabonát learatatlanul hagyják s az ily foltok mellé kenyeret és sőt helyeznek. Az így lábon hagyott kalászokakat néha összefonják s ezt a szertartást "Volos szakála összefonásának" nevezik, s azt hiszik, hogy annak megtétele után sem boszorkány, sem másféle gonosz szellem a föld természetét meg nem ronghatja. A learatatlanul hagyott helyet a föld népe szentnek tartja és azt tartják, hogy a ki ahhoz mer nyulni, ugy összefogorodik, mint az összefolt buzakalászok. Hasonló szokások a nagy orosz birodalom több részében is divatoznak és mindennütt arról tesznek tanubizonyítást, hogy a nép nagyon hálás tud lenni a természet jótéteményeire.

Sámi Lajos.

A hétről.

○ Harminczhat foknyi meleg árnyékban. Olyan idő, melyről szegény jó Bernát Gazi bátyánk ugy nyilatkozott egyszer, hogy nagy kanállal merik az utcán az elolvadt embereket. A forróságtól kétségbeesett népség a Dunába ugrál, — de csak nyakig. És a honatyák ott ülnék rendületlenül az országházban, az olvasztó athmosphaerában s önfeláldozó nagy hazafiságuknak adják tanujelét, hogy mint őseink a vért, patakka ontják a verejtéket.

Emeli a hősegeket a viták heve. Szombaton és vasárnap, tehát a testvériség jeleül egy izraelita s egy keresztény ünnepen, az osztrák által visszaadott zsidó hadiszer ügye képezte a vita tárgyát, mely oly tüzesé lett, hogy majd oda égett bele a miniszterium. A közzoktatásügyi miniszternek, ki nagy tudományu, de heves véralkatu ember, leszávatták az előterjesztését a zsidó szeminarium fölállítására ügyében, mire ő izgatottan hagyta oda székét, s a miniszteri terembe ment, hol azonnal megírta lemondását. Szerencsére ott volt a jó öreg Ghyecy. Csendesesen kivette kezéből a lemondási okmányt s azzal az ellenállhatatlan bárányzelődséggel, melynek legtöbb parlamenti diadalát köszöni, — összetépte. Valamennyi miniszter, a kormánypart főbb emberei kérelték a fölindult minisztert, hogy álljon el szándokától. Nem sikerült. Három napig nem tudtuk, van-e közzoktatásügyi minisztere? Némelyek már Szapáry Gyulát, a mostani belügyért emlegették a lemondott Trefort helyére, míg belügyminiszternek föléptették — Tiza Kálmánt, kinek mult heti beszéde az országházban ép oly általános tetszést aratott, mint magában az országban. Persze ez nem bizonyult egyének az ily eseteknél támadni szokott politikai pletykának. Trefortot sikerült lemondási szándokáról lebeszélni, s így ez alkalommal elkerültünk a már oly közelről fenyegető kormány-krizist.

Ekközben folyvást tart a választási törvény tárgyalása. Az általános vita utolsó napjain 9-től 2-ig tartottak az ülészeket. A választási törvényen kivül még néhány vasuti előterjesztvény vár elintézésre, a nagyon való-

színű, hogy az országgyűlési képviselők e hó 20-ánál nem fognak előbb haza széledhetni az aratásra, — a mi pedig nálunk, földmivélő Magyarországon, semmiféle országos ügynél sem kisebb országos ügy.

Irodalom és művészet.

— Uj könyvek. A nyári forróság, mely mindenkit (a ki teheti) a vidék magányába, a fürdők forrása közepé kerget, nem akadályozza a sajtót, hogy új meg új termékek nyomása alatt ne izzadjon. E héten ismét, különböző oldalról néhány új munkát vettünk, melyek a nyári időnyel sokkal teljesebb érdekekkel birnak, s majd az ősz és téli jobb napokra is becses olvasmányul fognak szolgálhatni.

A Kisfaludy-társaság kiadásában, az Athenaeum nyomdájából vettük Szigligeti nagy érdemű munkáját, a "Dráma és válfajai" szerény cím alatt. Az első teljes magyar dramaturgia, melyben legtermékenyebb s legszerencsésebb dráma-írónk negyven éves tapasztalatait a dráma és a színpad terén rendszeresen, s az allalosságallatja össze, mely neki kiváló sajátja, s mely — szorgalommal és józan észszel — oly szerencsésen pótolja nála a valódi (s oly ritka) geniet. Jelen műve bölcsészeti elvont elméletek helyett a gyakorlati téren mozog s irodalmunkban kézagpótló volta mellett különösen üdvös hatást van hivatva gyakorolni drámai irodalmunkra s a drámai kritikára. Sok fogalmat tisztáz, sok zavart rendez, s ha sok újat nem mond is, de ferde tanokat nem hirdet s átirányokat nem követ. Mivel sokkal többet merít saját tapasztalásából és elméleteiből, mint idegen aesthetikusokból: sokkal egyöntetűbb és nyomon járóbb mint azon (újabb időben fölmerült) drámai elméletek, melyek a legellenkezőbb irányu s rendszerű művekből kompálva s az ellentéteket jól össze nem olvasztva, több zavart, mint világosságot terjesztenek. Szigligeti művét örömmel üdvözlöljük s ajánljuk minden mivel olvasó figyelmébe. Ára a 34 tömört ívre terjedő s csinos kiállítású munkának 3 ft.

Ugyancsak az Athenaeum kiadásából veszzük Camoens "Luziadá"-jának második kiadását, Greguss Gyula fordításában. A világirodalmi jelentőségű remek első kiadása (melyet néhány év előtt a Kisfaludy-társaság kezébe került a közönség) elfogványt s folyvást kervestevén, az Athenaeum jó szolgálatot tett, midőn azt e második, díszes, gyönyörgi kiadásban közre bocsátotta. A fordító irodalomtörténeti bevezetője és magyarázó jegyzetei most sem maradtak el; a szép mű ára füvze 2 ft. diszkötésben 3 ft.

Craven Augusta francziából fordított, vallásoserkölcsök irányú regénye: "Fleurange", két kötetben, a Szent-István-társulat nevezetű kiadójától külföldi regénytár III. és IV. kötetét képezi. Ára 3 ft.

Ráth Mór kiadásai közül, a Lewes "Göthe élet"-nek (ford. Szász Károly) negyedik, és Mommsen "Római történet"-nek (ford. Toldy István) harmadik füzetén, mint folytatásokon kívül, egy nagybecsű új vállalat első füzetét veszzük. Ez B. Eötvös József Beszédeinek első füze. A halhatatlan emlékü költő, bölcsész és államférfiu koszorui közt nem utolsó helyen állanak szóközi diadalai, mert ő mint szónok is egyesítette magában mind a három említett minőségét. Beszédei a magyar parlament szónoklatnak örökre becses és emlékeztetői termékei közt tartoznak, melyekben a szónoki formákon kívül a tartalom s különösen az eszmebőség csaknem páratlanul áll, nálunk legalább. Nevezetes — s nemcsak történelmi becű gyűjtemény azért is, mert számos kérdés, mely e beszédekben tárgyalatik, végkép tisztázva s eldöntve még ma sincs, s így Eötvös szellemes és eszmedűs beszédei a jövőnd vitákban is még forrásul és érvekként fognak szolgálhatni. A gyűjtemény egyébiránt Eötvös összes munkáinak Ráthnál megjelenő kiadásához sorakozik s kétségekivül még fog szerettetni mindazok által, kik e nagy írónk egyéb munkáinak birtokában vannak. Az első füzet 9 ívre terjed s ára 1 ft.

"Magyarország 1514-ben," Eötvös történeti irányregénye, mely először 1847-ben

jelent meg, roppant hatást tett, de végkép elfogott s már évek óta nem volt kapható, most Ráth "Családi könyvtár"-ának, mint a minap megjelent második (díszes) kiadás első lenyomata, terjedtebb közönségre számítva, jelenik meg két vasok kötetben. Ára csak 3 ft.

Szintén Ráth kiadásából veszzünk néhány törvény- s rendelet-füzete: Az 1874. XI. czikk. A belvizek levezetése körüli eljárásról, ára 20 kr.; az 1874. I—XV. t. czikkak, ára 40 kr. A rendeletek tárából az 1874. II. füzet, ára 40 kr.

Végre a kitűnően szerkesztett "Buda pesti Szemle" 10-dik (1874. július-augusztusi) száma az eddigiekhez méltó tartalmassággal, érdekességgel. Fő czikkei: "Műipartörténeti tanulmányok" Ipolytól; "Antwerp ostroma," érdekesen irt episod Motley kitűnő nagy munkájából jó, zamatos magyarsággal fordította gróf Károlyi Tibor, kitől Quinet forradalmát is bírja irodalmunk; "Az acsopi meséről," Szász Károly Kisfaludy-társasági fölüolvasása; Kállay nagy becű és érdekiu cikkekéből "Szerbia történetéről" a második közlemény; "Közép-iskolák ügye" (Salomon ismeretes könyvének bírálata) ösz tudósunktól Brassaitól; "Francia alkotmánykérdések," Savary és Prevost Paradol művei után, Hegedüs Sándortól; "Közép-művészeti Szemle," Keleti Gusztávtól. Ima, öt nagyobb eredeti közlemény s két átdolgozás; helyes és örvedetes arány. Azonkívül höz a füzet Gyulaiól egy balladát; "Kendi," mely népies és hagyományos alapon, költői fölügással, biztos lélek-tannal, művészi alakítással, újabb balladáink egyik legszebbike; és Lévaától Horác egyik legszebb ódájának, nem alakhú, hanem rimes, modern, de szép és sikerült fordítását. Végre az "Értesítő" (mely kisebb bírálatokat és ismeretéseket szokott adni) Szigligeti drámatörténetét és Fábian Gábor Rutiliusát méltatja. A Szemle egyes számanak ára 2 ft. Előfizetés egész évre 12, félévre 6 ft.

— A cholera könyve. "Az 1871/-ki cholera-járvány keletkezése, terjedése és lefolyása" cím alatt dr. Gross Lipótól a belügyminiszter megbízásából hivatalos adatok alapján összeállított kimutatás jelent meg 52 lapra terjedő füzetben. Megemlítendő belőle, hogy e járvány a nálunk eddig uralgottak közt elterjedésre nézve a legnagyobb volt. 1872. szept. 14-én marmarosmegyei Rahó községben keletkezett, legnagyobb kiterjedést nyert 1873. július hóban és legutoljára 1873. szept. 23-án Zalamegyében lépett föl. Teljes megszüntés 1874. jan. 9-én állapotított meg a nyitramegyei Lieszkoban. 138 törvényhatóság területén 6533 községben 8.644.888 lakosság közt uralgott, hol összesen 449.714 megbetegült és 190.017 meghalt.

— Wegmann Ercolani rópirata: "A holttestek elégetése, mint legokszertűbb temetkezési mód" magyar fordításban is megjelent Balázs Sándortól. E munka az újabb annyit emlegetett kérdést behatóan tárgyalja. Használó tartalma a következő füzet is: "A hullák elégetéséről." Irta egy orvostudor. Mottója: "Bizony por és hamu vagyunk." Három füzetben. Egy füzet ára 50 kr.

— "Halotti búcsuzatok" címen Sz.-Fehérvárt Klökner Péter bizományában halotti verseket tartalmazó könyv jelent meg, melyet alkalmakra Balogh József velencei h. h. tanító irt. Ára 70 kr.

— Sz. J. (Hirlapirodalmunk 1874-ben.) A "Vasárnapi Ujság" jelen évi számaiban közölt kimutatásainkat a következőkkel egészíthetjük ki:

231. Polgár. Társadalmi közgazdasági vegyes tartalmu lap. (Nagyvárad) Szerk. és kiadótlajdonos: Holnapy Akos. Megjelenik hetenként kétszer vasárnap és szerdán írvetői félíven. Ára 6 ft. (Keletkezett ápril 22-kén.)

232. Szegedi Közlöny. Helyi érdekű közművelődési és közgazdasági lap. (Szeged.) Kiadótlajdonosok Taub és Sartory. Szerk. Léva Ferenéz. Megjelenik vasárnap, kedden, esütőirtőkön és szombaton kis írvét egy íven. Ára 10 ft. (Keletkezett máj. 31-én.)

233. Debreczeni Ellenőr. Politikai, közgazdasági s társadalmi lap. A balközéppárt közlönye. Szerk. Szabó Antal. Főmunkatárs Hamar László. Laptulajdonos Molnár György. Kiadja a könyv-kiadónak s kártyagyári részv. társulat. Megjelenik

hetenként ötször 4-dret félíven. Ára 10 ft. (Keletkezett június 18-án.)

234. Felsőmagyarországi Népgazda. (Kassa.) Szerk. és kiadótlajdonos Steidl Bernát Camillo. Megjelenik minden kedden 4 drét egy és félíven magyar és német szöveggel. Ára félívenként 3 ft. (Keletkezett június 21-én.)

235. Természet-Gyógyász. Az orszzereti élet- és gyógymód közlönye. Népszerű utasítások az emberi testnek valódi és természetes ápolására. Többek közreműködésével szerkeszti Ungerer Jónás, hasonszervi orvos. Megjelenik havonként kétszer, 1- és 15-kén kis 4-dret félíven. Ára 4 ft. (Keletkezett jul. 1-jén.)

236. Székesfehérvár és vidéke. (Vértesalja) és "Székesfehérvári Figyelő." Társadalmi, közművelődési és szépirodalmi közlönye. (Székesfehérvár) Szerk. dr. Ferenc Adólf. Kiadótlajdonos Számmar Imre. Megjelenik hetenként kétszer, szerdán és szombaton. Ára 6 ft. (Keletkezett jul. 4-én, mint a két megszűnt lap folytatása II. évfolyam 41. számmal.)

— Válfajások.

A "Kanizsal Lakok" címét jul. hó elején "Zalá"-ra változtatta.

A "Kecskemét" szerkesztését Németh Ödön főmunkatárs vette át.

A "Félegyház és vidéke" vegyes tartalmu hetilap szerkesztését a lapszelyző egylet megbízásából Váradi György vette át.

— Megszűnt lapok:

9. Középpárt, megszűnt június végén.

10. Vértesalja és

11. Székesfehérvári Figyelő, jul. 4-én mindkét lap beolvadt a "Székesfehérvár és vidéke"-be.

12. A Honvéd megszűnt június végén.

13. Szózat megszűnt július 9-kén a 15-dik számmal.

Megjelenik ez időszertint 223 hirlap és folyóirat magyar nyelven.

— Folyóiratok. Számos szakfolyóiratunk közül ezuttal a következőkről kell megemlékeznünk. A Természet tudományi Közölny "jul. füzetét két nagyobb cikkkel: "Liebig emlékezete" Thán Károlytól és "Az alsóbb rendű állatok társadalmi élete" Van Beneden után Horváth Gézától, s számos apróbb közleményt tartalmaz. A közlönye ára nem tagoknak egész évre 5 ft. — A magyar mérnök- és építész-egetlet közlönyé"-nek idei folyamából az V-dik füzetet vettük, melyben két nagyobb dolgozatot találunk: "A vasut-felszerkezeti tárgyak a bécsi közkiállításom" Zsilla Vilmostól, s "Az új mérték-rendszer" Eltölektől. E szakfolyóirat ára nem tagoknak egész évre 5 ft. — "Magyar Nyelvőr" ez évi VI-ik füzetében, mint az előbbieken, ismét több érdekes nyelvészeti kérdés van fejtegetve, s a népnyelvgyományok rovata szokás szerint gazdagon képviselve. A "Magyar Nyelvőr" ára egész évre 5 ft. — "Az országos közléptanoda tanár-egetlet közlönyé"-nek idei folyamának júliusi füzetében Petrovich F., Babics, Gyulafehérvári, Landay A., a szerkesztő Névy László mások czikkeim kivül a Kisebb közlemények, Irodalom, Egyélt élet, Lapszemlecz, rendes rovataiban ad számos szak-közleményt. E közlönye ára egész évre 4 ft. — A dr. Heinrich Gusztáv és dr. Kleinmann Mór által szerkesztett "Magyar Tanúgy" című folyóirat júliusi füze, az eddigiekhez hasonlóan I. Paedagogia, II. Közigazgatás és III. Irodalom W. Vegyes cz. rovatok alatt ad számos szak-közleményt; s előf. ára egész évre 5 ft. — A Kovács Albert által szerkesztett "Egyházi Reform" ez évi 6-ik száma a keresztény ünnepekre az új bibliafordításról, az egyház és állam közti viszonyról közöl czikkeket. E havi közlönye ára egész évre 3 ft. — A Ferencz József és Simon Domokos által szerkesztett "Keresztény Magvető" cz. unitaris egyházi és iskolai évnegyedes folyóiratból az ez évi második füzetet, ápr. - júniust vettük, a melyben az egyházi mozgalmak ismertetésein kívül több érdekes történeti közlemény is tartalmaz. A "Keresztény Magvető" Kolumszvárt jelenik meg, s ára egész évre 2 ft. — Révész Imre "Magyar prot. egyházi és iskolai figyelmező"-jének legújabb, júliusi füzetéből a nagyobb közlemények közül Pap Gábor dunántuli superintendens székfoglaló beszédét és "A budai zsinat jegyzőkönyve" című közleményt

(Révész Imrétől) említhetjük föl; e füzetben is bő Egyházi krónikát, s a Törzszakban történeti adalékokat találunk. Araegész évre 4 frt. — A „Földtani Közönlöny“, melyet magyar földtani társulat ad ki, s Sajóhelyi F. és Roth S. titkárok szerkesztettek, legújabb számában Szabó József-től s Hanken Miksától ad értekezéseket. — Az „Erdészeti Lapok“ hatodik, júniushavifüzete szintén előttünk fekszik. Szakközleményei közül az, melyet Kriesch János műegyetemi tanár „Erdeink lakóiról“ irt, a nagy közönséget is közelebből érdekelheti. E folyóirat ára azok számára, kik az orsz. Erdészeti egyesületnek nem tagjai, 8 ft. — Szakközleményei sorában meg kell emlékeznünk még Mády Izidor mező- és erdőgazdasági jeles hetilapjáról, a „Földmívelési Érdekeink“ — ról is, melynek minden újabb száma változatos és érdekes tartalmat tűntet föl, s a mely rövid másfélévi pályája alatt a magyar gazdasági szaklapok közt kiváló helyet vívott ki magának. A „Földmívelési Érdekeink“ előfizetési ára félévre 3 frt., a „Falusi gazda“ című népies nyelvezetű lappal együtt félévre 4 frt.

— A vidéki sajtó lapjainak száma még mindig szaporodóban van s meglegedéssel tapasztaljuk, hogy a verseny, mely néhány város két-három közönlönye között kifejlődött, előnyére válik a beltartalom javulásának. A vidéki sajtónak ott van főleg nagyobb föladata, hol a magyar nemzetiség és nyelv érdekének előmozdítója gyanánt szerepel, s más nyelvű helyi lapokkal versenyez. Általánosságban szólunk ugyan, de ez alkalommal főleg Pozsonyra emlékeztetünk, hol négy német lap mellett csak egyetlen magyar közönlöny, a „Pozsonyi vidéki lapok“ képviselik a magyarosodás ügyét. E lapnak főállását tehát a magyar nemzetiség és nyelv ügye fölötté kívánatosá teszi, s ily tekintetekből megérdemli Pozsony és vidéke közönségének pártfogását.

— Horváth Boldizsárnak lapunk mult számában közölt költeményére a „Föv. Lapok“ sietett megjegyezni, hogy az először, néhány év előtt, ott jelent meg Kupay álnév alatt. Mi e körülményről a szerző által akkor értesültünk, mikor a költemény lapunkban már ki volt nyomva s késő volt szerk. jegyzetet tenni hozzá. Közlését azonban két körülmény, azt hiszszük, igazolja így is. Egyik az, hogy a nagy nevű szerző engedelméből saját neve alatt közölhetik. Másik az, hogy ugyancsak a szerző kívánatára mellé tehettük a választ is, melyet e költeményre — s általa fölhíva — Sz. K. munkatársunk 1867-ben irt.

— Petőfi egy régibb arczképéről emlékeznek meg a lapok, mely daguerotyp kép, s mely a költő elhunyt fá által jutott Beliczay fiatal orvos birtokába. Ugyanaz a daguerotyp kép ez, melyről egy jeles festőnk rajza után a Vas. Ujság 1869. évi első számában mutattuk be Petőfi arczképét.

— Az Eötvös-szoborra hirdettet pályadíjat, mint annak idejében irtuk, Huszár nyerte el, a ki eddig b. Vay Miklós bécsi műhelyében, mint segéd dolgozott. A beérkezett pályamin-ták tudvaleg nem elégitették ki a bíráló bizottságot, mivel azonban a díjat okvetlenül ki kellett adni, oda itélték Huszárnak, kinek mintájában a tehetség és buzgalom legtöbb jele nyilvánult. A bizottság azonban fölhívtá Huszárt, hogy új és kisebb alaku mintát készítsen, megítélésére külföldi szakférfit is föl fognak hívni.

Közintézetek, egyletek.

— Az országos honvédegyelző-egylet az 1848—1849-ki rokkant honvédek és özvegyek f. évi július, augusztus és szeptember havi nyugdíjainak fedezésére, július 3-án 18,340 frtot fizetett be a központi m. kir. állampénztárba.

— A szineszeti tanoda 1874—75-ki évi tanolyamára jelentkezők f. évi augusztus 10-től 19-ig, mindig délelőtt 8—10 órakor a tanoda irodájában (dohány-utca 12-ik szám III. emelet) irtnak be. A fölvételi vizsgák augusztus 21-én és 22-én tartanak.

Egyház és iskola.

— Az egyetemes tanitógyűlés rendező bizottsága nevében Molnár Aladár elnök, Péterffy Sándor titkár és Roth Vilmos pénztárnok követ-

kező fölhívást tették közre: „A tanítandó ismeretek fölhalmozódásával, s a tanítási módszerek jelen fejlettségén ma már a tanítás sikere, s a tanulás megkönnyítésére még a népiskolában is oly nagy mértékben függ a jó taneszközök, hogy ezek hiányát a tanító legnagyobb szakképzettségével s legkitünőbb személyes tulajdonaival sem képes pótolni. — És jó részt ezen körülménynek tulajdonítható, hogy korunkban a paedagogia külaben tán épen a taneszközök tökéletesítésében és újak föltalálásában látunk legnagyobb haladást. A folyó évi augusztus 9, 10, 11 és 12 napjain Budapesten tartandó II-ik egyetemes tanító-gyűlést rendező bizottság, belátva az iskola czélszerű fölszerelése, és az újabb taneszközök megismertetésének fontosságát; az egyetemes gyűlési alkalmával egy taneszer-kiállítást ohajt hazai és külföldi kiállítók közreműködésével létrehozni, melyben a legújabb és legczélszerűbb iskolai butorok, valamint a tanítás mindennemű eszközeit minél nagyobb teljességben legyenek szemléltetők. E taneszer-kiállítás fő czéljai lենnek: 1-ször az, hogy népiskolai tanítóknak, és iskolai hatóságainak tagjai az újabb s czélszerűbb iskolai butorokat és taneszközöket, (valamint az utóbbiak használati módjait) itt a kiállításon szaktörték magyarázatai mellett megismerjék; 2-ször az, hogy ugy a fővárosi mint vidéki iskolai hatóságok akár iskolák, akár taneszer muzeumok számára részint itt a kiállításon tárgyakat könnyebben vásárolhatnának, részint az alkalommal a megszerezni kívánt tárgyak iránt a kiállítókkal egyezkednének. E kettős czél azonban csak egy leend elérhető, ha e taneszer-kiállítás ugy hazai, mint külföldi kiállítók közreműködésével tárgyakban minél gazdagabb, s minden esetre olyan lesz, hogy a legszükségesebb és jelenben legjobb-nak ismert minden e nemű tárgyak itt valóban föllelhetők lesznek. — Ámde ez esetben a kiállítás költségei oly összeget (mintegy kétezer forintot) igényelnek, a melyet a gyűlésen megjelölt néptanítóknak tagsági díjjaiból a gyűlésre szükséges egyéb kiadások fedezése mellett nem reménylünk fedeztetni. Miután azonban az egyetemes gyűlésen épen a taneszer-kiállításnak az előadott czéltől létesítése nemcsak maguknak a tanítóknak, hanem minden iskolatulajdonosnak, minden tanhatósgának, s nevelésbarát-nak, sőt minden szülőnek közvetlen érdekében áll: ennél fogva tiszteletteljes bizalommal kéré-tik föl mindenki, méltóságosként bármilyen csekély adományt e czélra adni vagy gyűjteni, és azt Roth Vilmos urhoz, a rendező bizottság alpnéz-tárnokához (Budavár, állami tanítóképzede) elküldeni.“ — E czélra aláírásai v szerkesztő-ségünknel is van letve.

— Simor bibornok-prímás visszaérkezett Rómából. Esztergomban diadalívét állítottak tiszteletére s ünnepélyesen fogadták.

— A beregszéki helv. hitv. 4 osztályú gym-názium állami polgári iskolává alakították át. Az előleges tárgyalások e részben már f. é. június 20-án Karagyena Mihály tankerületi másodtanfelügyelő és nevezett gimnázium igazgató tanácsa között lefolytak. Az egész gimnázium-épület körülbelül 15 ezer frt alapítványi összeggel és összes belfölszereléssel együtt átmegy az állam birtokába egy még a jövő tanévben a törvény értelmében föllá-itandó polgári iskola szervezése végett.

— Iskolai jelentés. A kunszentmiklósi hely, hitv. VI. osztályú gimnáziumban, az 1874/-diki tanévet bezáró közviszák július 20—22 napján tartanak; a magántanulók 23-dikán vizsgálatnak meg. — A gyónki református gimnáziumban a f. iskolai évet berekessző nyilvános vizsgák július hó 20—21-ki napjain fognak megtartani.

Közlekedés.

— A postát használó közönség tudnivalói közé tartozik, hogy a július hó 1-től kezdve a belforgalomban az értéknivilánítás nélkül postára adott kocsipostai küldeményeket a kir. postahivatalok által bérmentesítetlenül is elfogadják elszállítást végett; az efféle küldemé-nyekért elvétel, megőcnökölés vagy megsérülés esetében minden vámfont, vagy annak tört részé után ez ideig megállapított, a postainté-zet által nyújtandó 50 kr kárpótlás pedig egy-idejűleg 1 frt 50 kr-ra emeltetett föl.

Balesetek, elemi csapások.

— Jégeső és égi háboru. Gyöngyösről írják, hogy ott f. hó 6-án déli egy órakor nagy jég-észő volt, mely elverte az egész határt; a házak pinczéi mind vízzel voltak megtelve. Ugyanaz nap Egerben, hol országos vásár volt, bor-zastrótti háboru dühöngött és 7 embert agyonütött a villám.

— Válságos pillanat a Dunán. E hó 8-án reggel 9 óra előtt nagy ijedelmet állottak ki a főváros közti folyamrészen két gőzhajó utasai. Mikor a „Fecske“ nevű helybeli személyszá-lító hajó a budai kikötőtől a plebánia előtti kikötőhöz fordult, ugyane pillanatban érkezett az „Ariadne“ nevű személyszállító hajó, mely Uj-Szőny és Vác felől hozta utasait s teljes erővel haladt, egyszerre elzárva a „Fecske“ forduló vizét, s neki tartva annak. A hajókon levők rözmélete általános volt, kivált a fenye-gett „Fecske“, melyről fajveszélés és sikolto-zás hallatszott s többen a karfákra ugráltak, hogy a katasztrófa pillanatában a kevésbbé bizonyos halált hozó hullámokba ugorjanak. Alig egy ólnyre volt már az „Ariadne“, mi-kor irányváltoztatásának határozott eredménye lett, s elkerülhetette a „Fecske“, mely szintén nagy erőfeszítést tett a gépezettel. A veszély szerencsére elmúlt, de csak a véletlen által. A „Fecske“ halálra íjett közönsége közt több országgyűlési képviselőn kívül ott volt Kam-mermayer polgármester is. A főkapitányság erőlyes vizsgálatot indított ez ügyben.

Mi újság?

— A király szeptember havában, a katonai gyakorlatok alkalmából, csakugyan meglátogatja Aradot is, hol már folynak az előkészül-letek a fogadásra. Ö felsége az Atzél Péter főispán házába fog szállni, s három napot tölt Aradon.

— Gr. Andrásy külügyminiszter e hó 7-kén elutazott Bécsből jószágára, Terebesre, hol hosszabb ideig fog pihenni.

— Arany-menyegzőt tart gróf Pejacevich Péter horvát miniszter e hó 18-án Rumában. Ez alkalomból több horvát küldöttség fog tisztelegni.

— Eötvös dolgozó szobája. A svájcei társa-ság, mely a budai Svábhegyre fogaskerekű vasutat épített, megvásárolta többi közt az Eötvös-féle nyaralót is, melyet aztán vendég-lővé alakított át. Az Eötvös-villa törében ár-nyas fáktól diszoló hegyi ut egy közeli völgybe vezet, még az Eötvös-féle telken. E völgyben sudaras fák alján egy házikó áll. Egykor szen-tély, a nemzet legnagyobb gondolkozói egyiké-nek dolgozóhajléka; ma ütött-kopottan, majd-nem elhagyatva, egy felügyelőnek lakhelye. E csendes erdei lakban szülemlettek meg a lelket emelő gondolatok: itt írta Eötvös „Magyaror-szág 1514.“, itt „A falu jegyzője“ és „A növé-rek“ című regényeit. Ez a csönés lak volt tanuja Eötvös fenkölt gondolatainak. Méltó tehát, hogy a kegyelet gondossággal vegye körül.

— Emléktáblával jelölték meg Kis-Marton-ban azt a helyet, hol Hyrtl, a bécsi egyetem világhírű boncztanára született, s mult vasárnap volt a letelezés. A ház Eszterházy hercegé, ki az ünnepléy-társaság tiszteletére pompás park-jában diszlakomát rendezett. Kis-Marton városa Hyrtl diszpogárává is választotta.

— Az a diszes szökökut, mely a bécsi kiállítási palota nagy rotundájában hűsítette a léget, a francia tulajdonos följárlotta megvételre Budapest fővárosának. Ára 30,000 frt volna, mely részletekben fizetendő. Mivel az első hazai takarékpénztár régebb idő előtt tetemes össze-get ajánlott föl egy vízmű készítésére, valószínű, hogy a nagy és diszes szökökut csakugyan a főváros valamely kopár terét fogja ékíteni.

— Árvák örökbe fogadása. Trecsnmegyében sok árva maradt a cholera következtében, s a helyügyminiszter fölszólította Pestmegye főispánját, hatna oda, hogy magyar kőzsegek és családok fogadják ezeket örökre. Ennek máris öröndetes eredménye mutatkozik. Nagy-Kőrös 40, Abony 19 és Sződ községe 5 árva fölnevelést határozta el. Ezeken kívül magá-nosok részéről is több ajánkozás történt.

— A svájciak, nevezetesen Davos községe ismét 200 frankot küldtek a cholera által sju-tott magyarországiak segélyezésére, mint

viszonzást azon áldozatkészségnek, melyet Magyarország tanusított 1868-ban a svájcei vízkárosultak iránt.

— A kolozsvári dalünnepélyre eddigelé hu-zsonkét dalárda jelentkezett 523 taggal. A diszhangversenyben Balázsné Bognár Vilma asszony, Ellinger Jozefa k. a., Ödry Lehel, Sipos Antal, s Ellinger ígérték meg közremű-ködésüket. A központi igazgató-választmány tagjai, élükön Királyi Pál elnökkel, teljes számmal készülnek megjelenni. Erkel Ferencz, a ki országos dalárkarnagy, szintén ott lesz.

— A Balaton csak ez év folytán — hihető-leg a mult nyári és téli szárazság miatt — 12—14 öllel ment beljebb, s magasságából 4 lábot szállt. Lecsapolás után igaz oly nagy volt az apadás, hogy a tihanyi révben egyik partról a másikra át lehetett parittyázni, de a tó ismét visszanyeré régi nagyságát; jelenleg újra beállt az apadás, annak daczára, hogy a sío-foki zugó rendben van.

— Adakozás. A pesti gyermek-menhely javára Rozsnyóról Simai ur 30 forintot küldött be szerkesztőségünkhez; ez összeget beszállítottuk a nevezett jótékony intézet pénztárába.

Halálozások.

Kovács Mária, színésztünk egyik leg-régibb tagja, egykor a komikai szerepek kedvelt személyesítője, elhunyt e hó 5-én 76 éves korában. Vagy 20 év előtt vonult vissza a színpadról, mint a nemzeti színház nyugdíjazott tagja. Irt egy re-gényt is „Kamelia“ a sirboltban“ cím alatt.

Horkai Antal elhunyt e hó 5-én 53 éves korában. Neve, mint a gyermekirodalom egyik jelentékenyebb képviselője, Horkai bácsi“ név alatt eléggé ismeretes az egész országban. „Kis hegedű“, „Kis trombita“, „Budapest leírása dióhéjban“ s más művei nagy elterjedésnek örvendének, s nem egy dala állandó vendég lett a gyermekertekben s kisdiedódókában. Halálát egy baleset okozta. Ugyanis a fővárosi protestáns árvaház gondnoka lévén, ott egy felügyelőt megdorgált, mire ez dühbe jött, s Horkai kezét ugy összeharapdálta, hogy e sebek a derek ember életébe kerültek.

Barsmegyéből az elismerés meleg szavaival említtik Stoll János halálát, ki ausztriai szü-letésű volt ugyan, de új hazája iránti ragaszkodását mindig kitüntette. Mint jótékony emberbarát, orvos és okszerű gazdaság általános tiszteletet vívott ki. A megyének is bizottsági tagja volt s 45 éves korában temették el Nagy-Törén.

Borsányi Bors Elek, karczagi m. kir. tör-vényészi bíró, e napokban a lipóttezei országos tébolydában életének 40-ik évében meghalt. Ugyan-csak innen temették el B a l o g h S á n d o r nyug. m. kir. lottóhivatali igazgatót 52 éves korában.

Elhunytak még: Csizsár János, Szeged egyik legvagyonos és közbecsülésben élt polgára, a városi bizottság tagja, 50 éves korában; Kür-tössy József, a nyiregyházi gimnázium szer-terett tanára, 39 éves korában; Demotrovics Arzén, pesti volt kereskedő, Ó-Szent-Annán (Aradm.) 54 éves korában; Kovács József, faddi ref lelkes, 70 éves korában; Rutcska y A n d r á s a pestmegyei Kakucs, Mácsa, Tinnye és Töszeg községeinek 44 éven át köztiszteletben élt jegyzője, Töszegen 64 éves korában; dr. Blau Mór, több éven át a bécsi közpórház segéddorvos-a, ki nem régebben Szerdahelyen telepedett meg, 30 éves korában; Erényi János, pozsonymergyei alszám-vevő 47 éves korában; Pálffy György, a győr-pápai 72-ik honvédzászlóaljban százados, 45 éves korában; K e m e n y P o l y x e n a grófnő ko-lozsvári birtokosnő, Bécsben, 74 éves korában.

Goulard, francia államférfiu, elhunyt Páris-ban. Leginkább a frankfurti békeszerződésnél lépett

előtérbe s diplomatikai ügyességénél fogva, melyet itt kifejtett, követték nevezetettel Rómába. 1872-ben a Thiers-féle kormányban pénzügyminiszter volt, s minisztersége alatt fizette le Franciaország a roppant hadisarcot a németeknek. Különbösen az orleanisták közé tartozott, s ádólják, hogy sok rész illeti a Thierst megbuktató celszövényekből.

Szerkesztői mondanivaló.

— Kunhegyes. N. P. A tanító nyugdíj-intézet-re vonatkozó bizottsági munkálatot egész terjedel-mében, lapunk sok oldalról igénybe vett volta miatt nem adhatjuk. De ismertetni fogjuk eléggé kimerítő kivonatban legközelebről a „P. U.“-ban.

— „Lázás álmom.“ Kivánsága szerint végig olvastuk. Pedig ilyen hosszú, lázas álmom, nemcsak az álmodót, hanem ébren is ugyancsak meghur-czolja az embert. Van benne egy pár meglehető-s passus, t. i. a józanabb részek, mert maga a lázas álmom csak handabanda.

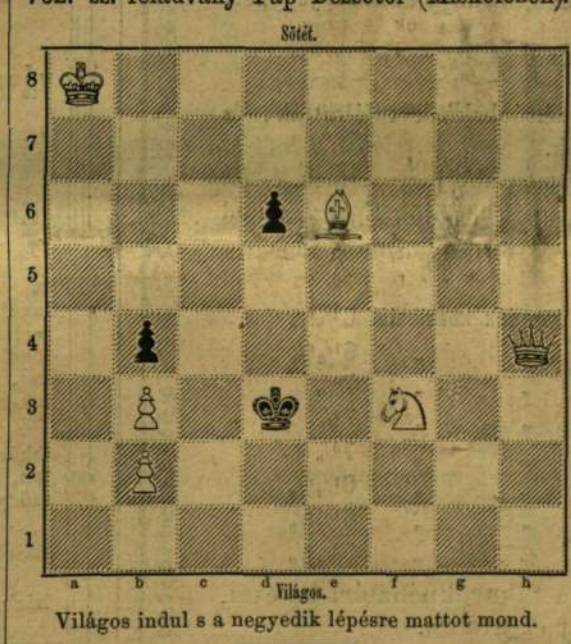
— S. S. A visszaemlékezés sem jobb az elő-bínel. Nincs benne semmi. Ilyen tartalmatlan, kez-méletlen kis kép bizony nem érdemli, hogy rámba — vagy is versbe — foglalják.

— N.-Kőrös. Sz. Gy. Hogy kegyed a „par-spro-toto“ rhetorikai figuráig már elment tanul-mányaiban, az kitünik levelédből, melyben e tudomá-nyát kétszer is idézi. De hogy a poézisben valami nagy előmenetelt tett volna, az fájdalom, nem tünik ki versédből. Balladája (vagy mi?) hosszadalmas, lapos, szószaporító s eszmességény. A hozzá szurt népdal még gyöngébb.

— Egy előfizető és Sz. K. Hátha a kannibá-lokról, vagy az emberiség más ellenségeiről, ethno-grafiai érdekességből, cikket és képeket adnánk: fennakadnának-e önkön azon is?

SAKKJÁTEK.

762. sz. feladvány Pap Dezsőtől (Miskolcon).

A 757-dik számú feladvány megfejtése.

(Schwede Károlytól Lipcsében.)

VII. Söt.

1. Vc7—f7 Ke8—d5: (a) tetzés szerint
3. Vf7—b7—c6—f3 matt.

1. Ke4—f3:
2. Bd5—d4: tetzés szerint.
3. B vagy V mattot ad.

Helyesen fejttették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Pésett: A Bedő-kávéház sakkjátésoi. — Szabadkán: Kosz-tolányi Árpád. — A pesti sakk-ör.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinapi	Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naplára		N a p		H o l d	
	Julius	Augusztus	Junius (6)	Julyus (7)	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.	hossza	kél nyug.
12 Vasárn.	D 7 Henrik es.	D 6 Nabor	30 F 6 12 Apost.	27	109 52/4	107 51 94 14	3 18 7 39			
13 Hétfő	Margit sziz	Jenő, Joel	1 Julius	28	110 49/4	207 51 107 49	4 32 8 25			
14 Kedd	Bonaventur.	Kamillus	2 P. A. ruhája	29	111 46/4	217 50 121 9	5 51 8 56			
15 Szerda	Apóstol oszlása	Apóst. oszlás.	3 Jázint	30	112 43/4	227 49 134 13	7 0 9 27			
16 Csüt.	Karmel. bol. ás.	Faustus	4 Kr. Andr.	31	113 41/4	237 48 146 54	8 11 9 50			
17 Péntek	Zoroard András	Zobor	5 Athanáz	1	114 38/4	247 48 159 21	9 20 10 7			
18 Szomb	Arnold, Kamilla	Rozina	6 Mat. Tamás	2	115 35/4	257 47 171 27	10 27 10 22			

Hold változásai. 3 Első negyed 21-én délután 2 óra 47 perczkor.

Nyilt-ter. *

— (Beküldetett.) Kvizda J. Ferencz urnak Korneuburgban. Két év óta jobb válcuklomban folyónok fjájdalmat okozó ójtban szenvedem, ugy hogy karomat sem fölemelni, sem előbbi helyébe leereszteni, bal karom segítségével nélkül nem voltam képes; ezen mozgások iszonyu fjájdalmat okoztak, s az orvosok által elrendelt valamennyi szert siker nélkül használtam. Már attól tartottam, hogy holtomig béna maradok, midőn egy barátom sürgötös tanácsára, önnök es. k. szab. üditő nedvét kezdtem használni; egy vászon rongyot megnedvesítvén, vízzel higitott üditő nedvvel, karomat váltaltól egészen könyökömig beburkoltam.

Reggel fölébredésemkor elkezdém karomat — mint rendszerint két év óta — nagy elővigyázattal mozgatni, a mi eddig mindenkor iszonyu fjájdalmat okozott; de most az az öröndetes meglepés ért, hogy karomat szabadon minden segítség nélkül, és fjájdalom nélkül akármely irányban mozdtítani bírtam; jelenleg minden fjájdalmamtól megszabadultam s karomat teljesen használtom.

Krzywize Dniesteren, máj. 26-án 1874. Tehorzewski Viktor, es. k. postamester.

* Az e rovat alatt közöltöktört a szerkesztőség csu-pán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Előfizetési fölhívás.

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1874-ik első évfolyamát márczius-hó végével lejárván, tisztelettel fölhívjuk előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetésüket mielőbb megújítani, hogy a lapok küldésében fenakadás ne történjék.

A „Vasárnapi Ujság“ folyó év elejétől kezdve szépirodalmi és tárczrovatainak tete-mes bővítésével — állandóan két inyvi tartalommal jelen meg, a „Politikai Ujdonságok“ pedig, mely a politikai események teljes és hí heti krónikáját tartalmazza, a „Magyar Gazda“ című gazdasági melléklettel van bővítve.

Előfizetési föltételek:

postai széküldéssel vagy Budapestben házhöz hordva

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Évfolyadra (juliús—szeptember) 3 ft.
Félévre (juliús deczember) 6 »

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Évfolyadra (juliús szeptember) 2 ft.
Félévre (juliús deczember) 4 »

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Évfolyadra (juliús szeptember) 1 ft. 50 kr.
Félévre (juliús—deczember) 3 »

Egyes előfizetések legbiztosabb módon postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítéstl csak egy darab 5 kros bélyeg kívánatik.

Tíz előfizetett példány gyűjtőinknek egy tiszteletpéldányt nyújtunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Tartalom.

Coneha tábornagy (arckép). — Atyám emlé-kének. — Régibb magyar írók csarnoka (folyt.) — Kozák kunyhó a Pruth mellett (képpel). — Csendéleti kép (képpel). — Algéri élet (vége). — Az első hídépítő. — Utazás a tenger alatt (folyt. képpel). — Egyveleg. — Melléklet: A mostani üstökös (képpel). — Aratási orosz népszokások. — A bétör. — Irodalom és művészet. — Közin-tézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi új-ság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyiltter. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. czukor-utca 11. sz.)

HIRDETÉSEK.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és kapható:

Német-magyar

Deutsch-ungarisches

PÓT-SZÓTÁR
a német és magyar szótárhoz.

SUPPLEMENT-LEXIKON
zu dem Wörterbuche
der deutschen und ungarischen Sprache

Írta

Dr. BALLAGI MÓR,

tanár.

von

Prof. Dr. MORIZ BALLAGI.

Ara füzve 1 forint.

E kis munka az eddigi német-magyar szótáriródom kiegészítése akar lenni több tekintetben: először a mennyiben szerző német-magyar szótárának utolsó átdolgozása óta (1862) kifejtett szakirodalmak, mint a hadi, kereskedelmi, vasúti, erdészeti, tornászati stb., egy csomó új műszót hoztak forgalomba; másodsor a mennyiben régóta létező nyelvkincsünk számos kifejezése, átviteli, szójárásai és közmondásai szótárilag fölhasználva nem voltak; s harmadsor a mennyiben a régebbi szótárakban fölvetett anyag hibásan volt fölhasználva s a német kifejezés annak nem egészen megfelelő magyar szóval lett kifejezve.

Van szerencsénk a t. közönséget figyelmeztetni, hogy az alant jegyzett

HITEL-PAPIROK

az utóbbi válság alkalmával, bizalomra legméltóbbaknak találtattak, és haszonhajtó befektetésekre legjobban ajánlhatók.

Ezen papírok a válság előtt birt. árfolyamon alól jegyeztenek, és mi ezek százalékos jövedékét, a mostani jegyzések alapján közöljük. Egyszeremind megemlítjük, hogy mind ezen alant jegyzett értékpapírok annak idejében névértékben fognak kisorsoltatni.

32 évi 5 1/2 % földhitel intézeti zálogjegyek. Jövedék körülbelül	6 3/4 %
34 „ 5 1/2 % ált. földh. részv. társ. „ „	6 1/2 %
24 1/2 „ 6 % „ „ „ „ „ „	7 %
25 „ 5 1/2 % magy. jelzáloghitelb. „ „	7 %
23 „ 6 % kereskedelmi bank „ „	7 %
5 % magy. és erd. földterhment. kötvények „ „	6 1/2 %
„ „ szőlődezsma váltásági „ „	6 1/2 %
„ „ vasúti kölcsön „ „	6 3/4 %

Ezen befektetés ép oly biztos, mint a takarékpénztári betétel, és sokkal magasb kamatozást nyújt, mint ez utóbbi.

Becsés megbízásokat legpontosabban teljesítünk és tanácssal szolgálni is készek vagyunk.

Glatz, Holzwarth és Schubert.

Budapest, V. Dianafürdő.

178 (21-26)

A legbiztosabb és legkellemesebb szer
váltóláz ellen,
különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek a
Chinin-csokoládé
és a
Chinin-czukor

Rozsnyay M., gyógyszerésztől Zombán Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott. Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhírű gyógyszerertárában.

A hamisításoktól óvakodni kell! Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el. 135 (34-0)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

FÉNYÜZÉS
(Luxus)

a társadalmi életben és a szociális viszonyokban.
Írta
Dr. Gerőczy Gyula,
műgyem tanár.
Ára füzve 80 krajczár.

KISFALUDY SÁNDOR.
HIMFI SZERELMEI.

Második kiadás. — A költő szerzője.
(382 lap, 16-rét). Nyomat. papíron, füzve 80 kr. Vallapapíron, füzve 1 ft. 20 kr., kötvé 2 ft.

Hönig Antal és fiai

cs. kir. szabad.

vászon gyári-raktár és nagykereskedése
Budapest,

Erzsébet-tér „Wodianer“-féle házban

ajánlják gyári áron mindennemű saját készítményeiket u. m.: 54 rőtös rumburgi, 50 rőtös irlandi, 1/4 és 3/4 széles hollandi, 38 rőtös erces vásznat, 9/4, 9/4, 9/4, 10/4 és 12/4 ágyszerítők, 1/4 és 3/4 elkészített és nyers 30 rőtös fehér fonal-vásznat, minden féle sávoly és damasz asztalterítők, asztalkészüléket 6, 12, 18 és 24 személyre, kéztörülköket 30 rőtös darab és tuczatban.

Dúsgazdag raktár fehér és színezett ágynemű: fehér és színes vászon-zsebkendők, szörzsák-csinvat, chifon, parket, kávékendők, csemege-asztalkendők, ágyszőnyegek stb.

Minták és árjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik el. Megrendelések gyorsan és pontosan teljesítenek.

Aradi-vásár idején üzlethelyiségünk az ottani város-házban létezik. 315 (2-4)

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és kaphatók:

POLITIKAI DIVATOK.

Regény.

Írta

JÓKAI MÓR.

Második kiadás.

Három kötet. — Ára füzve 2 frt 40 kr.

A népszerű kiadás 84-89. füzetek.

UJABB NOVELLÁK.

Írta

LAUKA GUSZTÁV.

Ára füzve 2 forint.

Udító-nyev lovak számára

Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Egyetlen szer, mely a magas cs. kir. egészségügyi hatóság gondos megvizsgálása után ö. félége 1-6 Ferencz József császár által egy kísérőleges szabadalommal tüntetett ki.

Ezen cs. kir. szab. udító-nyev a lovat még a legnagyobb erőltetés mellett az agykorban is kiartóan és kedvben tartja és különösen arra szolgál, hogy erőlködéssel járó munka előtt erősítse; továbbá jónak bizonyult minden kőszvény, csúz, ficzomodás, megrándulás, rokkantság, taggyengeség stb. ellen. — egy üveg ára 1 frt 40 kr.

A cs. kir. szab. udító-nyev használata felül következő kéziratosokat közlünk:

T. Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.
Öromestadm tudomására, hogy cs. kir. szab. udító-nyev egy ivhur merevségen szenvedő lovam nagy haszonnal működött.

Minekután az állatorvos a beteg lábom a vérnek elkülönítését elővette, és a lábszár naponta kétszer, három-szor, 15ngyos széna-virágvizben megfüröztetett Udító-nyevét ilyképen kezdém használni: egy vékony flanelből álló sörkötők mérsékelt erővel kötöttem rá, mely naponként többször higitott Udító-nyevvel lett megnedvesítve s a kötőlék erősebben összehúzta, mely tizenegy napig folytatott. Ezen idő lefolyta után sem daganat nem volt látható, sem a legkisebb fájdalom sem maradt vissza, most ezen lovat ép úgy használom, mint azelőtt, és a cs. kir. szab. udító-nyevnek használata mellett a több oldalról fölajánlott tüzes vasak alkalmazása által szerencsésen megmentettem.

Midőn kötelezőmnek tartom cs. kir. szab. udító nyevét általánosan legmelegebben fölajánlani, maradok teljes tisztelettel Bács.

Hirsenschall,

Ö cs. fensége Lipót főherczeg fővármestere.

T. Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.
Cs. kir. szab. udító-nyevet többször alkalmazván, mint eddig elárbelent elismerem s ennél fogva egy új küldemény végett felkérem.

Stübing kastély, máj. 25-én 1874. Fischer Rolf.

T. Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.
Mintán cs. kir. szab. udító-nyevre oly bámulatos kedvező eredményt tanusít, ismét egy mennyiségű küldemény végett felkérem.

Guar. de Gaary Miklós.

T. Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.
Kütnő udító-nyevre lovak számára oly fényes sikert tanusított, hogy kiterjedtebb alkalmazására kényszerítve látjuk magunkat fölkereni, miszerint belőle 100 ueveget az alább irt igazgatósághoz azonnal elküldeni sziveskedjék.

Pest. Pesti közúti vaspálya igazgatóság.

A Kwizda-féle állatgyógyászati szerek valódi minőségben kaphatók Pesten: Török József gyógyszerész, király-utca 7. sz.; Thallmayer A. és társa; Halbauer testv.; Frommer H.; Strobenz testv.; Kreische Ant.; Kovács J. J.; Kochmeister Fr.; Topits J.; Hoffmann J. urnaknál. Budán: az udvari gyógyszer-tárban. Magyarország majdnem minden városa és mezővárosában van raktár, mi koronkint a legolvasottabb lapokban köz-tudomásra hozatik.

OVÁS: A csalóadás elkerülése végett felkérjük mindenki, miszerint Kwizda F. J. udító nyevét, mely egyedül tüntetettvén cs. kir. kiz. szabadalommal, össze ne tévesz-szék más hasonlóan nevezett készítményekkel. Továbbá szives-kedjék mindenki arra ügyelni, hogy a korneuburgi marhapor minden felliraton alábbi név aláírásom vörös színben van le-nyomatva, és kötelezőmnek tartom közutudomásra hozni, hogy hamisítványok fordulnak elő, melyek teljesen hatástalan, sőt kártékonyak lévén, ezekre különösen figyelmeztetünk mindenkit.

Handwritten signature

298 (1)

Elérhetetlen!

Conn L.-féle egyetemes-fejkorpa-olaj.

Gyors és biztosan ható gyógyszer mindazokra néve, kik az erős fejkorpa képződésül kellemetlen bajban szenvednek. Rögül, fényes siker annélkül, hogy a hajnak kárt okozna. Egyetlen óvszer minden fentemlítt bajból származható fej-bőrbajok ellen. Bizonyítványok a betekintés végett szolgálatra állnak.

Ára üvegenként 1 frt. 60 kr., bérmentes beküldés mellett vagy postautánvétellel. 317 (2-4)

Főraktár a főltalálónál, Bécsben, II. Bezirk, Afrikaner-gasse Nr. 3.

Kisérletül!
Működésének
kis megrendelését tenni
gyönyörű
NŐI
ruhakelmékből
Igen jutányos áron!
HAMBURGER ADOLF
hölgy-dívatru faletből
PEST, urt-utca 1. szám.
Minták kívánat szerint ingyen
és bérmenten küldetnek.

207 (31-60)

Csalhatatlan!
Jelen meg előttem Orlicé R., mennyiségim tanár ur — Berlinben, Wilhelmstrasse 125, — lángeszű bászéllítván. Ezen tanár urnak készíthetők — mindenkinél könnyőn megismerhetők jatekutasításának segélyével — rövid idő alatt nyert három estrattó, 2 ambo és 1 termo nyereményt. Pétermann H. Pest. 322 (1)

A magyar hölgyek számára!
Nélkülözhetetlen minden családnál!

„CORNELIA“

Bécsi képes hölgy-dívatlap.

Megjelen minden 14 nap 1 szám, dívat és kézi-munkával, egyszerűs mind 1 nagy szabási minta-ívvvel és bótartalmu tározaccikkkel.

Ára évnegyedenként bérmentes postal küldés mellett

csak 1 forint 20 krajczár.

(egész évre 4 ft. 80 kr.)

Lapunk, egy eddig elő nem fordult sikert szerzett: az összes hírlapirodalom dícsérve ismeri el, hogy a „Cornelia“ jelenleg a legjobb és legelősebb dívatlap. 291 (8-9)

Egy pesti lap ekkép ajánlja föl: Ha az első számból ítélethetünk, úgy lelkiismeretesen kimondhatjuk, hogy e lap a berlini „Bazar“-nál egy hajszállal sem áll hátrább, s annak méltó versenytársa leend. Ajánljuk szorgos kezű hölgyeinknek a megrendelést.

Előfizetéseket elfogad

Friese Ferencz Henrik Bécsben,
„a Cornelia hivatala.“

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4-ik sz.) megjelentek s minden könyv-kereskedésben kaphatók:

Kis nemzeti Muzeum 25, 26.

FÁY ANDRÁS
eredeti

MESEI ÉS APHORISMAI.

Negyedik kiadás. — Két kötet.

Ára egy-egy kötetnek 50 krajczár.

Kis nemzeti Muzeum 27-29.

BOROSS MIHÁLY
válogatott
KISEBB MUNKÁI.

Második kiadás. — Három kötet.
Ára egy-egy kötetnek 50 krajczár.

Tartalom: I. Egy nyomorék története. — A kis kertészek. — Az újabbkori Jób.
II. A falu bírása. — A fölfedezett ékszer. — Mártha.
III. Magyar Ferencz. Tanácsadó falusi gazda, miyen-nek kell lenni a földművesnek. Népies irányregény. Értelmes földművesek számára.

A magyar nép- és ifjúságnak ajánlva.
Történelmi könyvtár IV. füzet.

A nagy
NAPOLEON CSÁSZÁR
története.

Írta **ÁLDOR IMRE.**
Ára füzve 40 kr.

326 (1)

